

Bilaga 3

Ekonomisk jämställdhet

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
1.1	Data och begrepp	3
2	Kvinnors och mäns inkomster.....	4
2.1	Ökad disponibel inkomst men liten förändring av gapet.....	4
2.2	Inkomstgapet varierar över livscykeln.....	6
2.3	Disponibel inkomst 2023	9
2.4	Förändringar i befolkningens sammansättning påverkar inkomstgapet	12
3	Kvinnor och män på arbetsmarknaden	15
3.1	Kvinnor har i genomsnitt lägre arbetsinkomster än män.....	16
3.2	Kvinnors sysselsättningsgrad är lägre än mäns	16
3.3	Förvärvsarbetande kvinnor arbetar i genomsnitt färre timmar än män.....	20
3.4	Kvinnor har lägre genomsnittliga löne- och näringsinkomster än män.....	21
3.5	Skillnaden i arbetsinkomster är större bland äldre kvinnor och män.....	23
3.6	Självförsörjning.....	24
4	Effekter av regeringen politik.....	29
4.1	Effekter på kvinnors och mäns ekonomiska resurser till följd av reformer under mandatperioden.....	30
4.2	Effekter på ekonomiska drivkrafter till arbete	32

Årets bilaga om ekonomisk jämställdhet består av fyra avsnitt. Efter en inledning beskrivs i avsnitt 2 utvecklingen av och skillnaden mellan kvinnors och mäns individuella disponibla inkomst sedan mitten av 1990-talet. I avsnitt 3 redovisas kvinnors och mäns arbetsinkomster och hur dessa har påverkats av skillnader mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden. Avslutningsvis analyseras i avsnitt 4 hur de reformer som genomförts under mandatperioden har påverkat fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män, samt hur reformerna har påverkat drivkrafterna till arbete.

Sammanfattning

- År 2023 var skillnaden i disponibel inkomst mellan kvinnor och män i genomsnitt 20 procent i åldersgruppen 20–65 år och 26 procent i åldersgruppen 66 år och äldre. Skillnaden vid medianen (det mittersta värdet) av disponibel inkomst var lägre: 14 procent i åldersgruppen 20–65 år och 16 procent i åldersgruppen 66 år och äldre.
- Både kvinnors och mäns reala disponibla inkomster sjönk under 2022 och 2023 till följd av den höga inflationen dessa år. Mäns disponibla inkomst sjönk något mer än kvinnors, vilket fick till följd att inkomstskillnaderna minskade. Detta gällde främst i åldersgruppen 66 år och äldre. I åldersgruppen 20–65 år minskade kvinnors och mäns disponibla inkomst ungefär lika mycket.
- I åldersgruppen 20–65 år var den genomsnittliga skillnaden mellan kvinnors och mäns disponibla inkomst i stort sett oförändrad mellan 2013 och 2023, medan skillnaden vid medianen minskade med 3 procentenheter. I åldersgruppen 66 år och äldre minskade den genomsnittliga skillnaden med 2 procentenheter och medianen med 3 procentenheter.
- Kapitalinkomsternas ökade betydelse bidrog till att skillnaden i genomsnittlig disponibel inkomst minskade mindre än medianen. Detta beror på att fler män än kvinnor har höga kapitalinkomster. En liten grupp med höga kapitalinkomster ökar medelvärdet betydligt, samtidigt som det inte påverkar medianen.
- Vid en analys av tio inkomstgrupper (där inkomstgrupp 1 är den tiondel av kvinnorna respektive männen med lägst disponibel inkomst och inkomstgrupp 10 är den tiondel med högst disponibel inkomst) ökade kvinnors disponibla inkomst mer än mäns i inkomstgrupp 2–9 mellan 2013 och 2023. Trots att det genomsnittliga inkomstgapet varit oförändrat de senaste tio åren har gapet alltså minskat i åtta av tio inkomstgrupper.
- Kvinnor och män arbetar till stor del i olika yrken och näringsgrenar, och lönerna i kvinnodominerade yrken ofta är lägre än i mansdominerade. Detta bidrar till kvinnors lägre arbetsinkomster. Eftersom arbetsinkomsterna också till stor del ligger till grund för inkomstbaserade transfereringar såsom föräldrapenning, sjukpenning och inkomstgrundade pensioner påverkar skillnaden i arbetsinkomster skillnaden i disponibel inkomst både direkt via arbetsinkomsten och indirekt via andra inkomster.
- Skillnaden mellan kvinnors och mäns arbetsinkomst i åldersgruppen 20–65 år minskade från i genomsnitt 27 procent 2013 till 23 procent 2023. Under samma period minskade skillnaden vid medianen från 25 procent till 20 procent.
- De minskade skillnaderna i arbetsinkomst mellan 2013 och 2023 kan framför allt tillskrivas minskande skillnader i lön per timme. De minskade löneskillnaderna beror i sin tur till stor del på att uppdelningen mellan kvinnor och män inom olika yrken har blivit mindre. Skillnaden i arbetsinkomster minskade också något

till följd av att skillnaden mellan kvinnors och mäns faktiskt arbetade tid minskade.

- Förändringar i befolkningens sammansättning har påverkat inkomstgapet. Andelen äldre, utrikes födda och andelen som har en eftergymnasial utbildning ökade mellan 2008 och 2023. En ökad andel äldre och utrikes födda fick till följd att skillnaden i disponibel inkomst mellan kvinnor och män minskade marginellt, medan den ökade utbildningsnivån bidrog till att minska skillnaden i disponibel inkomst relativt mycket. Det beror främst på att andelen med eftergymnasial utbildning ökat mer bland kvinnor än bland män, och att sysselsättningsgraden bland kvinnor med högre utbildningsnivå är högre än bland kvinnor med lägre utbildningsnivå.
- Andelen självförsörjande kvinnor är lägre än andelen självförsörjande män. Detta beror främst på att kvinnor studerar i högre utsträckning än män och på att kvinnors sysselsättningsgrad är lägre än mäns.
- Regeringens föreslagna reformer av skatter och transfereringar bedöms sammanlagt öka kvinnors disponibla inkomst och köpkraft procentuellt mer än mäns under mandatperioden. Satsningar på välfärdstjänster under mandatperioden bedöms tillfalla kvinnor i högre utsträckning än män.
- Drivkrafterna till arbete har stärkts för både kvinnor och män under mandatperioden. Det ekonomiska utbytet av att arbeta mer för de som redan har ett arbete har ökat, liksom det ekonomiska utbytet av att gå från arbetslöshet till arbete.

1 Inledning

I enlighet med ett beslut i riksdagen har regeringen sedan 1988 redovisat fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män som en del av budgetpropositionen (prop. 1987/88:105, bet. 1987/88:AU17, rskr. 1987/88:364).

Riksdagens övergripande mål för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Fördelningen av ekonomiska resurser är en central del av detta mål. Delmålet om ekonomisk jämställdhet innebär att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut, se skrivelsen Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10). Vidare inbegriper delmålet att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och förutsättningar i fråga om tillgång till arbete och samma möjligheter och villkor i fråga om såväl anställnings- och lönevillkor och andra arbetsvillkor som utvecklingsmöjligheter i arbetet. Målet har ett livscykelperspektiv som innebär att det avlönade arbetet ska ge ekonomisk trygghet och självständighet även under pensionsåren.

1.1 Data och begrepp

Analyserna av kvinnors och mäns inkomster grundar sig i huvudsak på Sveriges officiella inkomstfördelningsstatistik som fr.o.m. 2013 baseras på Totalräknad inkomstfördelningsstatistik (TRIF) och innan dess på Hushållens ekonomi (HEK). För 2013–2021 grundas analyserna på ett urval från TRIF, benämnt Statistiskt analysregister (STAR). Datamaterial, modeller, metoder, begrepp och definitioner beskrivs närmare i Finansdepartementets rapport Teknisk bilaga till Ekonomisk jämställdhet september 2025, som finns på regeringen.se. Analyserna av kvinnors och mäns situation på arbetsmarknaden baseras huvudsakligen på Statistiska centralbyråns

(SCB) arbetskraftsundersökningar (AKU). Definitioner och förklaringar av begrepp som används i AKU finns på scb.se.

Individuell disponibel inkomst är relevant ur ett jämställdhetsperspektiv

Ur ett jämställdhetsperspektiv är det relevant att analysera hur stora resurser individen direkt förfogar över. Ekonomisk självständighet är en viktig aspekt av den ekonomiska jämställdheten. Kvinnors och mäns ekonomiska välfärd påverkas även av de ekonomiska förhållandena i hushållet. Kvinnomaktutredningen menade dock att ekonomisk välfärd inte bara är en fråga om konsumtionsnivå, utan att rätten till egna inkomster är en väsentlig del av den ekonomiska välfärden, se betänkandet Kvinnor, män och inkomster – Jämställdhet och oberoende (SOU 1997:87). Därför beskriver denna bilaga kvinnors och mäns individuella inkomster från marknaden respektive välfärdsstaten.

Individuell disponibel inkomst (i fortsättningen disponibel inkomst) består av summan av individens inkomst från löner, näringsverksamhet, kapital och transfereringar minus direkt skatt. Transfereringar som går till hushållet, t.ex. bostadsbidrag, delas vid beräkningen av disponibel inkomst lika mellan sammanboende par.

Offentligt subventionerade individuella välfärdstjänster, som t.ex. skola och hälso- och sjukvård, står för en stor del av den offentliga sektorns utgifter. Värdet av dessa tjänster ingår inte i den disponibla inkomsten, men är en väsentlig del av de ekonomiska resurser som kvinnor och män kan ta del av. Därför beaktas effekterna av satsningar på välfärdstjänster i den analys av effekterna av regeringens politik som avslutar denna bilaga.

2 Kvinnors och mäns inkomster

I detta avsnitt beskrivs utvecklingen av kvinnors och mäns disponibla inkomst, vilket utgör summan av löner, inkomst från näringsverksamhet, kapitalinkomst och olika transfereringar minus direkt skatt. Avsnittet beskriver utvecklingen sedan 1995 med fokus på den senaste tioårsperioden för vilken det finns tillgänglig inkomststatistik, 2013–2023. I avsnittet redogörs också för hur olika inkomstslag har bidragit till inkomstgapet mellan kvinnor och män över tid. Eftersom sammansättningen av disponibel inkomst varierar över livet redovisas utvecklingen separat för åldersgrupperna 20–65 år samt 66 år och äldre i stora delar av avsnittet.¹ I den yngre åldersgruppen är de flesta aktiva på arbetsmarknaden och i den äldre har de flesta lämnat arbetslivet.

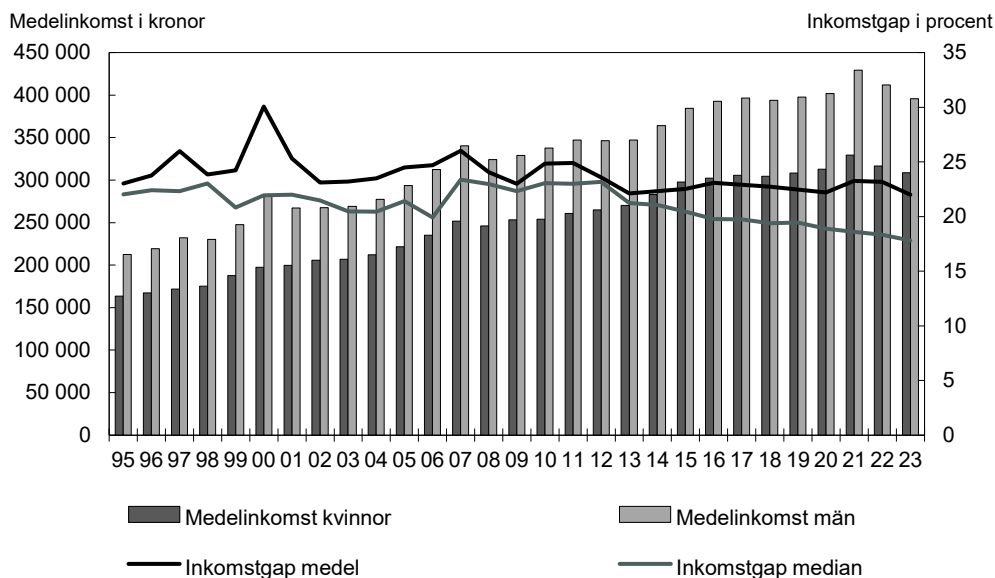
2.1 Ökad disponibel inkomst men liten förändring av gapet

År 2023 uppgick den genomsnittliga disponibla inkomsten bland kvinnor 20 år och äldre till 309 000 kronor, och till 396 000 kronor bland män (se diagram 2.1). Den senaste tioårsperioden för vilka data finns tillgängliga, 2013–2023, ökade både kvinnors och mäns disponibla inkomst med i genomsnitt 14 procent. Eftersom både

¹ I tidigare bilagor om ekonomisk jämställdhet redovisades utvecklingen separat för åldersgrupperna 20–64 år och 65 år och äldre. Vissa åldersgränser i pensionssystemet och i angränsande trygghets- och skattessystem höjdes från 65 till 66 år 2023. Av denna anledning ändras också åldersgränserna till 20–65 år och 66 år och äldre. I syfte att kunna göra jämförelser mellan olika år ändras åldersgränserna även övriga år.

kvinnors och mäns reala disponibla inkomst ökade lika mycket var inkomstgapet (skillnaden mellan kvinnors och mäns disponibla inkomst) för den genomsnittliga disponibla inkomsten densamma 2023 som den var 2013, 22 procent. Om jämförelsen i stället görs mellan kvinnors och mäns medianinkomst (den mittersta kvinnan och mannen i kvinnors respektive mäns inkomstfördelning), framträder en annan bild av inkomstgapet mellan kvinnor och män. Inkomstgapet för medianinkomsten var knappt 18 procent 2023. Sedan 2013 har inkomstgapet vid medianinkomsten minskat med 3 procentenheter.

Diagram 2.1 Disponibel inkomst och inkomstgap i åldersgruppen 20 år och äldre

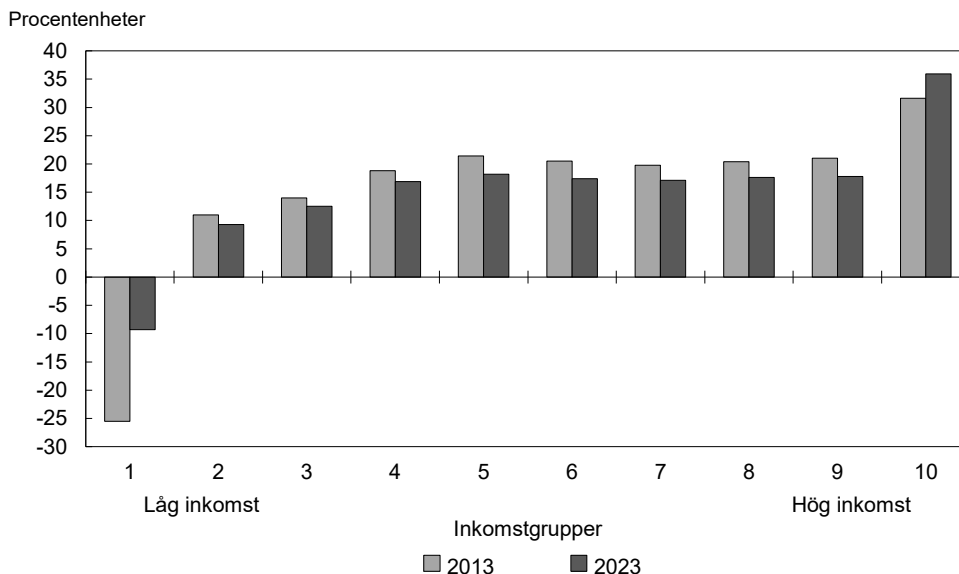
Anm.: Inkomsterna anges i 2023 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och TRIF) och egna beräkningar.

Inkomstgapet störst bland kvinnor och män med hög disponibel inkomst

Inkomstgapet mellan kvinnor och män varierar i olika grupper och beror på nivån på deras disponibla inkomst. När kvinnor och män delas upp i inkomstgrupper är inkomstgapet minst för kvinnor och män med låg disponibel inkomst och störst för kvinnor och män med hög disponibel inkomst (se diagram 2.2).²

² Indelningen i inkomstgrupper görs separat för kvinnor respektive män. Inkomstgapet mellan kvinnor och män i inkomstgrupp 1 avser skillnaden mellan de 10 procent kvinnor som har lägst disponibel inkomst och de 10 procent män som har lägst disponibel inkomst. Inkomstgapet mellan kvinnor och män i inkomstgrupp 10 avser skillnaden mellan de 10 procent kvinnor som har högst disponibel inkomst och de 10 procent män som har högst disponibel inkomst.

Diagram 2.2 Genomsnittligt inkomstgap i inkomstgrupper

Anm.: Indelningen i inkomstgrupper görs separat för kvinnor respektive män. Inkomstgapet mellan kvinnor och män i inkomstgrupp 1 avser skillnaden mellan de 10 procent kvinnor som har lägst disponibel inkomst och de 10 procent män som har lägst disponibel inkomst. Inkomstgapet mellan kvinnor och män i inkomstgrupp 10 avser skillnaden mellan de 10 procent kvinnor som har högst disponibel inkomst och de 10 procent män som har högst disponibel inkomst.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

År 2023 hade kvinnor lägre disponibel inkomst än män i samtliga inkomstgrupper förutom i inkomstgrupp 1, den tiondel av kvinnorna respektive männen med lägst disponibel inkomst. Kvinnors högre disponibla inkomst i inkomstgrupp 1 berodde i huvudsak på att kvinnors transfererings- och pensionsinkomster var högre än mäns i denna grupp. I inkomstgrupp 10, inkomstgruppen med de högsta disponibla inkomsterna, var inkomstgapet dubbelt så stort som gapet i inkomstgrupperna 2–9. Inkomstgapet i den högsta inkomstgruppen förklaras främst av att mäns kapitalinkomster var betydligt högre än kvinnors. I inkomstgrupperna 1–9 var kapitalinkomsternas betydelse för gapet obetydlig i förhållande till övriga inkomster, och gapet i inkomstgrupp 2–9 berodde främst på mäns högre arbetsinkomster.

Mellan 2013 och 2023 ökade kvinnors disponibla inkomst mer än mäns i inkomstgrupp 2–9. I inkomstgrupp 1 och 10 ökade i stället mäns disponibla inkomst mer än kvinnors. Trots att det genomsnittliga inkomstgapet varit oförändrat de senaste 10 åren har gapet alltså minskat i åtta av tio inkomstgrupper.

Eftersom den disponibla inkomsten i inkomstgrupp 10 var högre än i andra inkomstgrupper, och inkomstskillnaden mellan kvinnor och män i kronor betydligt större i inkomstgrupp 10 än i övriga inkomstgrupper, hade detta stor påverkan på det genomsnittliga inkomstgapet. De ökade inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män i den högsta inkomstgruppen bidrog till att det genomsnittliga inkomstgapet i stort sett var detsamma 2023 som 2013.

Inkomsterna i toppen av fördelningen påverkar dock inte medianvärdet, som mäter det mittersta värdet i fördelningen. Det är denna skillnad som förklarar skillnaden i nivå och utveckling av det genomsnittliga inkomstgapet och inkomstgapet vid medianen.

2.2 Inkomstgapet varierar över livsrytmen

Det genomsnittliga inkomstgapet mellan kvinnor och män kan delas upp på de inkomstslag som bildar disponibel inkomst. Därigenom kan varje enskilt inkomstslags

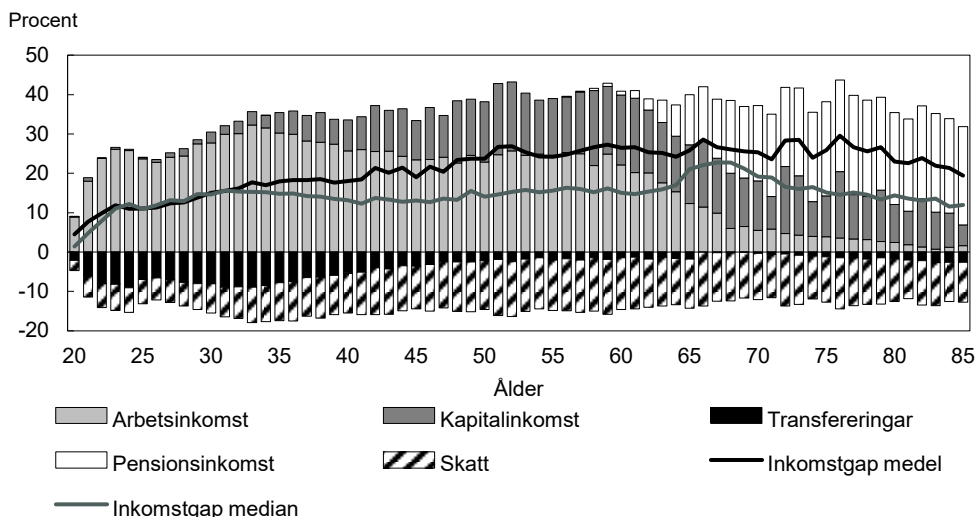
bidrag till gapet beräknas. Ett positivt värde innebär att mäns inkomster av inkomstslaget är högre än kvinnors, och bidrar därmed till att öka inkomstgapet, medan ett negativt värde innebär det motsatta.

I diagram 2.3 redovisas det genomsnittliga inkomstgapet, inkomstgapet vid medianen och inkomstslagens bidrag till det genomsnittliga inkomstgapet i ettårsklasser 2023.

Av diagrammet framgår att det genomsnittliga inkomstgapet mellan kvinnor och män hade en tydlig åldersprofil. Fram till omkring 35 års ålder ökade inkomstgapet, från omkring 5–10 procent i 20-årsåldern till ca 20 procent i 35-årsåldern. I 45-årsåldern ökade inkomstgapet igen, och var i 55-årsåldern ca 25 procent. Vid 65 års ålder ökade inkomstgapet ytterligare för att i 75-årsåldern uppgå till ca 30 procent. Inkomstgapet minskade därefter med stigande ålder.

Inkomstgapet vid medianen var mindre än det genomsnittliga inkomstgapet i de flesta åldrar 2023, och åldersprofilen var flackare. Inkomstgapet vid medianen ökade till 25–30-årsåldern och låg på ungefär samma nivå till 60–65 årsåldern, då inkomstgapet åter ökade. Vid 70-årsåldern började inkomstgapet vid medianen minska igen.

Diagram 2.3 Inkomstgap och inkomstslagens bidrag till det genomsnittliga inkomstgapet efter ålder, 2023

Anm.: Bidraget från ett enskilt inkomstslag till det totala inkomstgapet beräknas som 100 (mäns genomsnittliga inkomst från inkomstslaget – kvinnors genomsnittliga inkomst från inkomstslaget) / mäns genomsnittliga disponibla inkomst. Bidragen från de olika inkomstslagen summerar till det totala inkomstgapet.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

De olika inkomstslagens påverkan på det genomsnittliga inkomstgapet varierade över livscykeln 2023. Fram till omkring 35 års ålder ökade arbetsinkomstens betydelse för inkomstgapet successivt. Skatter och transfereringar verkade i motsatt riktning, medan kapitalinkomster spelade en relativt liten roll för inkomstgapet bland de yngre. Från 35 till 45 års ålder minskade arbetsinkomstens betydelse för inkomstgapet. Samtidigt ökade kapitalinkomsternas betydelse med stigande ålder, och den utjämnande effekten från olika transfereringar avtog. Uppgången i inkomstgapet mellan 45- och 55-årsåldern orsakades främst av att kapitalinkomsternas betydelse för inkomstgapet ökade. Pensionsinkomsternas betydelse för inkomstgapet ökade från 60- till 75-årsåldern. Vid 70 års ålder avtog kapitalinkomsternas betydelse för gapet, vilket fick till följd att inkomstgapet minskade i åldersgruppen 75–85 år.

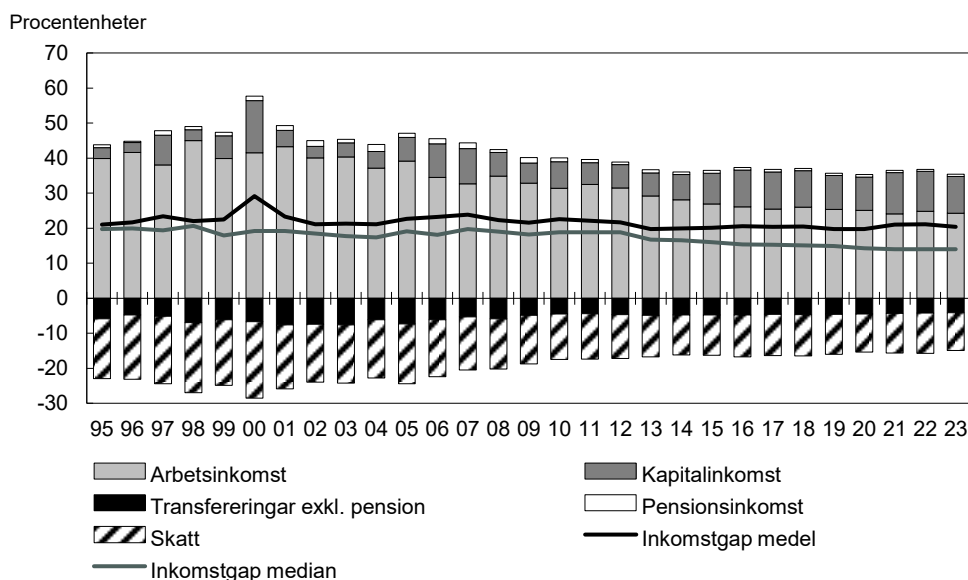
Runt 65-årsåldern minskade arbetsinkomsternas betydelse för inkomstgapet, och i stället ökade pensionsinkomsternas betydelse. Av bl.a. detta skäl är det befogat att analysera åldersgrupperna 20–65 år och 66 år och äldre var för sig.

Arbetsinkomsterna bidrar mest till inkomstgapet i åldersgruppen 20–65 år, men betydelsen har minskat över tid

Arbetsinkomster utgör det största inkomstslaget i åldersgruppen 20–65 år. Det är också detta inkomstslag som bidrar mest till det genomsnittliga inkomstgapet (se diagram 2.4). Bidraget från arbetsinkomster har dock minskat samtidigt som kapitalinkomsternas bidrag till gapet har ökat under en längre period. Sedan 2013 har det sammanlagda bidraget från arbetsinkomster och kapitalinkomster varit i princip oförändrat. Den utjämnande effekten av skatter och transfereringar har inte förändrats sedan 2013.

Kvinnors disponibla inkomst har ökat mer än mäns i större delen av fördelningen, men på samma sätt som för hela befolkningen 20 år och äldre (se diagram 2.2) har mäns disponibla inkomst i den översta inkomstgruppen ökat mer än kvinnors i åldersgruppen 20–65 år. Detta får till följd att det genomsnittliga inkomstgapet var nära nog detsamma 2023 som det var 2013 i åldersgruppen 20–65 år, medan inkomstgapet vid medianen minskade med 2–3 procentenheter mellan 2013 och 2023.

Diagram 2.4 Inkomstgap och inkomstslagens bidrag till det genomsnittliga inkomstgapet i åldersgruppen 20–65 år

Anm.: Staplarna visar inkomstslagens bidrag till det genomsnittliga inkomstgapet. Ett positivt värde innebär att mäns inkomster av inkomstslaget är högre än kvinnors, och därmed bidrar till att öka inkomstgapet, medan ett negativt värde innebär det motsatta.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och TRIF) och egna beräkningar.

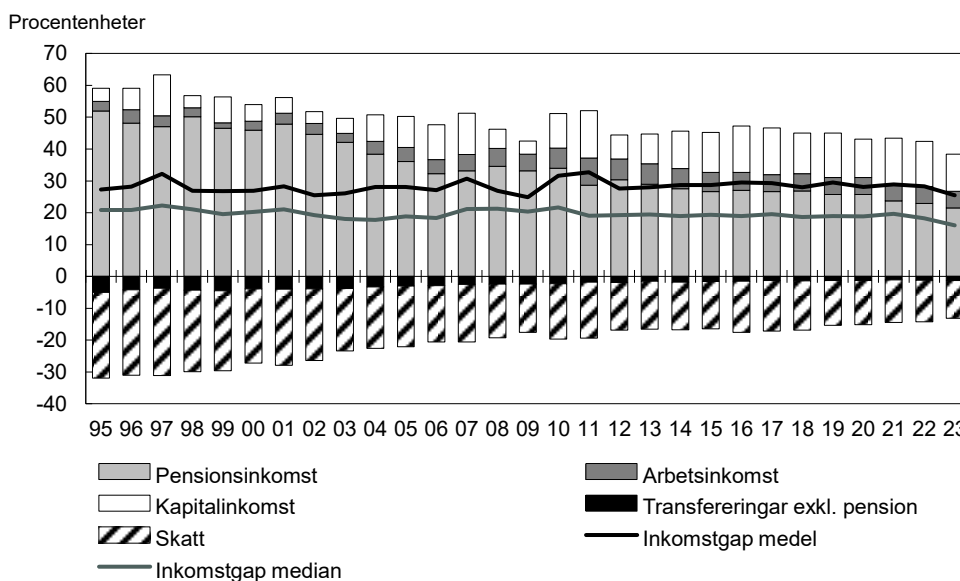
Pensionsinkomster bidrar mest till inkomstgapet för de äldre, men betydelsen har minskat över tid

I åldersgruppen 66 år och äldre är pensionsinkomster det största inkomstslaget. Eftersom mäns pensionsinkomster i genomsnitt är högre än kvinnors bidrar detta inkomstslag mest till det genomsnittliga inkomstgapet mellan kvinnor och män, även om betydelsen har minskat sedan 2013 (se diagram 2.5). Under samma period har den utjämnande effekten av skatter och transfereringar minskat. Utvecklingen speglar kvinnors ökade arbetskraftsdeltagande sedan 1970-talet. Kvinnor i den yngre delen av åldersgruppen 66 år och äldre har förvärvsarbetat i högre utsträckning än de äldre i gruppen, vilket har bidragit till att kvinnors inkomstrelaterade pensioner har ökat över tid. Denna utveckling har minskat behovet av andra transfereringar och likaså minskat skillnaden i skattebetalningar mellan kvinnor och män.

Arbetsinkomsternas bidrag till inkomstgapet är relativt litet i åldersgruppen och har minskat sedan 2013. Samtidigt har kapitalinkomsternas betydelse ökat.

I åldersgruppen 66 år och äldre uppgick det genomsnittliga inkomstgapet till 26 procent 2023, medan gapet vid medianen uppgick till 16 procent. Både det genomsnittliga inkomstgapet och inkomstgapet vid medianen var relativt oförändrat mellan 2013 och 2022. År 2023 minskade dock gapen relativt kraftigt eftersom garantipensionen höjdes detta år till följd av den höga inflationen. Detta fick till följd att det genomsnittliga inkomstgapet minskade med 2 procentenheter mellan 2013 och 2023, medan gapet vid medianen minskade med 3 procentenheter.

Diagram 2.5 Inkomstgap och inkomstslagens bidrag till det genomsnittliga inkomstgapet i åldersgruppen 66 år och äldre

Anm.: Staplarna visar inkomstslagens bidrag till det genomsnittliga inkomstgapet. Ett positivt värde innebär att mäns inkomster av inkomstslaget är högre än kvinnors, och bidrar därmed till att öka inkomstgapet, medan ett negativt värde innebär det motsatta.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och TRIF) och egna beräkningar.

2.3 Disponibel inkomst 2023

Kvinnors marknadsinkomster är lägre än mäns men transfereringar och skatter utjämnar inkomsterna i åldersgruppen 20–65 år

I åldersgruppen 20–65 år hade män i genomsnitt högre arbets- och kapitalinkomster (tillsammans bildar arbetsinkomster och kapitalinkomster marknadsinkomster) och betalade därför också mer i skatt än kvinnor 2023, medan kvinnor i genomsnitt mottog högre transfereringar än män.

År 2023 uppgick kvinnors genomsnittliga arbetsinkomster till 77 procent av mäns (se tabell 2.1). Detta berodde på att kvinnors sysselsättningsgrad var lägre än mäns, att förvärvsarbetande kvinnor i genomsnitt arbetar färre timmar än män och att kvinnors löner per arbetad timme var lägre än mäns. För en mer utförlig beskrivning av orsaker till skillnader mellan kvinnors och mäns arbetsinkomster, se avsnitt 3.

Kvinnors kapitalinkomster uppgick i genomsnitt till 39 procent av mäns 2023.³ Kvinnors lägre kapitalinkomster berodde till viss del på att färre kvinnor än män hade kapitalinkomster, men främst på att kvinnors kapitalinkomster i genomsnitt var lägre

³ Kapitalinkomsterna är mycket ojämnt fördelade i befolkningen. En liten andel kvinnor och män har mycket höga kapitalinkomster, vilket ökar medelvärdet. De allra flesta har kapitalinkomster som är betydligt lägre än genomsnittet.

än mäns. Det var främst finansiella kapitalvinster, t.ex. vinster vid försäljning av aktier m.m., men även utdelningar från fåmansbolag, som bidrog till att männens kapitalinkomster var högre än kvinnornas.

Eftersom mäns arbetsinkomster och kapitalinkomster i genomsnitt var högre än kvinnors var mäns marknadsinkomster i genomsnitt högre än kvinnors 2023.

Skatter och transfereringar bidrog till att minska de ekonomiska skillnaderna mellan kvinnor och män 2023. Både löne- och försörjningsrelaterade transfereringar var i genomsnitt högre för kvinnor än för män.⁴

Kvinnors lönerelaterade transfereringar var i genomsnitt 42 procent högre än mäns 2023. Skillnaden berodde till stor del på att kvinnor var sjukskrivna i högre utsträckning än män, och på att kvinnor tog ut en större andel av föräldrapenningen än män.

Kvinnors försörjningsrelaterade transfereringar var i genomsnitt 77 procent högre än mäns 2023. Fler kvinnor än män hade försörjningsrelaterade transfereringar. Detta berodde främst på att det var vanligare att kvinnor var ensamstående föräldrar med hemmavarande barn och att flera försörjningsrelaterade transfereringar, såsom bostadsbidrag till barnfamiljer och underhållsstöd, i stor utsträckning går till ensamstående föräldrar. Det var också fler kvinnor än män som studerade och fick studiestöd.

Eftersom kvinnors inkomster i genomsnitt var lägre än mäns och skatten på förvärvsinkomster är progressiv, betalade kvinnor mindre skatt än män. Kvinnornas skatteinbetalningar uppgick 2023 i genomsnitt till 67 procent av männens, vilket bidrog till att minska skillnaden i disponibel inkomst mellan kvinnor och män. Sammantaget uppgick kvinnors disponibla inkomst till 80 procent av mäns i åldersgruppen 20–65 år.

Tabell 2.1 Från marknadsinkomst till individuell disponibel inkomst, 20–65 år, 2023

Medelinkomst i tusental kronor och andel i procent

	Medelinkomst för samtliga			Andel med inkomst		Medelinkomst för de med inkomster		
	Kvinnor	Män	Kvinnors andel av mäns inkomst	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnors andel av mäns inkomst
Arbetsinkomster	328	427	77	88	89	373	478	78
Kapitalinkomster	27	70	39	80	80	34	88	39
Marknadsinkomster	355	497	71	94	94	380	526	72
Lönerelaterade transfereringar	31	22	142	43	34	74	66	112
Försörjningsrelaterade transfereringar	18	10	177	62	55	29	18	157
Pensioner	8	11	78	8	7	107	150	71
Samtliga inkomster före skatt	413	540	76	99	98	418	549	76
Skatt	88	132	67	95	95	92	138	67
Disponibel inkomst	325	409	80	100	100	326	410	80

Anm.: Inkomsterna anges i 2023 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

⁴ Lönerelaterade transfereringar har till uppgift att ersätta inkomstbortfall under arbetslivet när individen inte kan förvärvsarbeta på sitt ordinarie arbete på grund av t.ex. sjukdom eller vård av barn, såsom sjukpenning och föräldrapenning. Även arbetslöshetsersättning ingår i de lönerelaterade transfereringarna.

Försörjningsrelaterade transfereringar är transfereringar vars syfte bl.a. är att utjämna skillnader i försörjningsansvar, såsom barnbidrag, bostadsbidrag, underhållsstöd och studiestöd. Även ekonomiskt bistånd ingår i de försörjningsrelaterade transfereringarna.

Inkomstrelaterade pensioner bidrar till inkomstgapet men skatter, grundskydd och transfereringar jämnar ut skillnaderna i åldersgruppen 66 år och äldre

I åldersgruppen 66 år och äldre utgör pensionsinkomster den största inkomstkällan för både kvinnor och män (se tabell 2.2). Mäns inkomstgrundade allmänna pension och tjänstepension var högre än kvinnors 2023. Båda dessa typer av pension baseras på tidigare arbetsinkomster, och eftersom mäns arbetsinkomster varit högre än kvinnors slår detta igenom på de inkomstgrundade pensionerna. De pensioner som inte baseras på tidigare arbetsinkomster (t.ex. garantipension och inkomstpensions-tillägg) var däremot högre för kvinnor än för män. Sammanlagt var mäns pensionsinkomster högre än kvinnors, och 2023 uppgick kvinnors pensionsinkomster i genomsnitt till 76 procent av mäns.

Även mäns arbetsinkomster var 2023 i genomsnitt högre än kvinnors i åldersgruppen 66 år och äldre. Kvinnors arbetsinkomster uppgick i genomsnitt till 55 procent av mäns, vilket främst berodde på att fler män än kvinnor förvärvsarbetade efter 65 års ålder, men också på att mäns arbetsinkomster var högre än kvinnors bland de som förvärvsarbetade.

Likaså var mäns kapitalinkomster högre än kvinnors i åldersgruppen 66 år och äldre 2023. Detta berodde främst på att mäns finansiella kapitalvinster och utdelningar från fåmansbolag var högre än kvinnors.

De lönerelaterade transfereringarna var relativt låga och förhållandevis jämnt fördelade mellan kvinnor och män 2023. Kvinnors inkomster från försörjningsrelaterade transfereringar var däremot i genomsnitt mer än dubbelt så höga som mäns. Detta berodde på att fler kvinnor än män fick bostadstillägg och äldreomsörjningsstöd, som en följd av att fler kvinnor än män hade låga pensioner.

Skatterna bidrog till att jämna ut skillnaderna i disponibel inkomst mellan kvinnor och män. Sammantaget uppgick kvinnors disponibla inkomster till 74 procent av mäns i åldersgruppen 66 år och äldre 2023.

Tabell 2.2 Från marknadsinkomst till individuell disponibel inkomst, 66 år och äldre, 2023

Medelinkomst i kronor och andel i procent

	Medelinkomst för samtliga			Andel med inkomst		Medelinkomst för de med inkomster		
	Kvinnor	Män	Kvinnors andel av mäns inkomst	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnors andel av mäns inkomst
Arbetsinkomster	22	41	55	20	31	110	132	84
Kapitalinkomster	56	98	57	88	87	63	112	57
Pensioner	236	313	76	99	99	239	317	75
Lönerelaterade transfereringar exkl. pensioner	0	0	71	1	1	49	50	97
Försörjningsrelaterade transfereringar exkl. pensioner	9	4	203	21	11	45	43	104
Samtliga inkomster före skatt	324	457	71	100	100	325	458	71
Skatt	59	100	59	99	99	59	101	59
Disponibel inkomst	266	357	74	100	100	266	357	74

Anm.: Inkomsterna anges i 2023 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

2.4 Förändringar i befolkningens sammansättning påverkar inkomstgapet

Sveriges befolkning förändras kontinuerligt. Under de senaste decennierna har andelen äldre ökat, liksom utbildningsnivån i befolkningen. Även andelen kvinnor och män födda utanför Sverige har ökat. Eftersom medelinkomsten, liksom inkomstgapet mellan kvinnor och män, varierar inom olika grupper har befolkningens sammansättning betydelse för storleken på inkomstgapet i hela befolkningen. Ett exempel på att medelinkomsten och inkomstgapet varierar mellan olika grupper är att den disponibla inkomsten i genomsnitt är lägre för yngre än för medelålders, dvs. det finns skillnader i medelinkomsten *mellan* dessa båda grupper. Det är också så att inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män är större inom gruppen medelålders än inom gruppen yngre, dvs. det finns skillnader i storleken på inkomstgapet mellan kvinnor och män *inom* de båda åldersgrupperna. Det innebär att om andelen medelålders personer ökar i befolkningen tenderar det att bidra till att inkomstgapet för hela befolkningen ökar, även om det inte skett någon förändring av skillnaden i medelinkomst mellan åldersgrupperna, och inkomstgapet inom respektive åldersgrupp varit oförändrat.

I detta avsnitt redovisas hur förändringar i befolkningens sammansättning vad gäller ålder, utbildningsnivå och födelseregion påverkat inkomstgapet mellan kvinnor och män mellan 2008 och 2023.⁵ Fokus ligger uteslutande på effekterna av förändrade relativa befolkningsandelar, medan skillnaderna i inkomstnivå mellan grupper och inkomstgapet inom grupper hålls konstant.⁶ Metoden som används kan med andra ord indikera ett svar på frågan vad inkomstgapet mellan kvinnor och män skulle vara om befolkningsstrukturen avseende ålder, utbildningsnivå och födelseregion var densamma som 2008 men allt annat, såsom inkomstnivån i olika grupper och skillnader mellan kvinnor och mäns disponibla inkomst inom grupper, var densamma som 2023.⁷

Befolkningens sammansättning har förändrats de senaste decennierna

Det har skett relativt stora förändringar i befolkningens sammansättning mellan 2008 och 2023 vad gäller ålder, födelseregion och utbildningsnivå. Under perioden höjdes utbildningsnivån, och andelen födda utanför Europa samt andelen äldre ökade (se diagram 2.6). Förändringarna gick i samma riktning för kvinnor och män, men det fanns skillnader i storleken på förändringarna. Till exempel ökade både andelen kvinnor och män med längre eftergymnasial utbildning mellan 2008 och 2023, men andelen kvinnor ökade mer än andelen män.

Perioden 2008–2023 minskade andelen i åldern 35–65 år i befolkningen, ungefär lika mycket för kvinnor och män. Under samma period ökade i stället andelen 66 år och

⁵ Demografiska förändringar går långsamt, och det krävs i de flesta fall en längre tidperiod för att det ska ske några större förändringar i befolkningen. Därför redovisas betydelsen av förändringar i befolkningens sammansättning under en längre period än enbart under den senaste tioårsperioden. Startåret 2008 väljs i denna analys då det är första året med jämförbara data.

⁶ Den metod som används i detta avsnitt för att kvantifiera bidraget från förändringar i befolkningens sammansättning till det förändrade inkomstgapet mellan kvinnor går i korthet ut på följande: Befolkningen i datamaterialet 2023 viktas om för att replikera åldersstrukturen, utbildningsnivån och andelen födda i olika födelseregioner i 2008 års datamaterial. Omvikningen görs separat för kvinnor och män. De genomsnittliga inkomsterna och inkomstgapet i respektive åldersgrupp hålls dock konstanta på 2023 års nivå. Inkomstgapet mellan kvinnor och män beräknas därefter på nytt utifrån det omviktade datamaterialet. Skillnaden mellan inkomstgapet i det omviktade och det ursprungliga datamaterialet för 2023 tillskrivs förändringar i befolkningsstrukturen. Se mer detaljerad information i den tekniska bilagan.

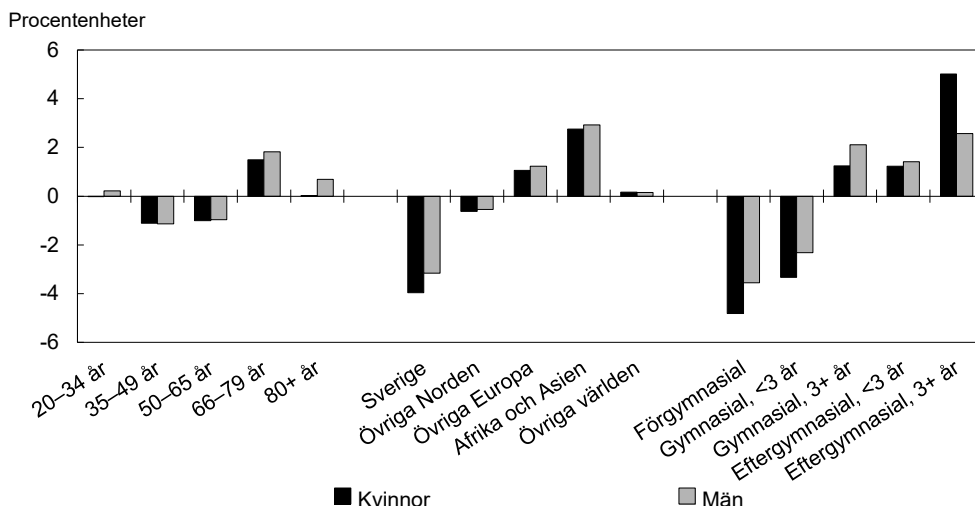
⁷ I avsnittet redovisas enbart effekter på det genomsnittliga inkomstgapet. Effekten på inkomstgapet vid medianen går i samma riktning som det genomsnittliga inkomstgapet.

äldre. Andelen äldre män ökade mer än andelen äldre kvinnor, vilket berodde på att mäns medelålder ökade mer än kvinnors.

Mellan 2008 och 2023 ökade andelen utrikes födda kvinnor och män i befolkningen. Medan andelen kvinnor och män födda i Sverige och övriga Norden minskade, ökade andelen kvinnor och män födda i övriga Europa, Afrika och Asien samt övriga världen. Den ökade andelen kvinnor och män födda i Afrika och Asien berodde till stor del på att flyktinginvandringen var förhållandevis hög från några länder på dessa kontinenter under perioden.

Utbildningsnivån i den vuxna befolkningen ökade mellan 2008 och 2023. Andelen kvinnor och män med högst förgymnasial och gymnasial utbildning minskade medan andelen med eftergymnasial utbildning ökade, särskilt andelen med lång eftergymnasial utbildning. Andelen kvinnor med högst förgymnasial och kort gymnasial utbildning minskade mer än andelen män med motsvarande utbildning. Det motsatta gäller andelen med eftergymnasial utbildning, där andelen kvinnor ökade mer än andelen män. En förklaring till att andelen med förgymnasial och gymnasial utbildning minskade är att äldre födelsekohorter, där en hög andel hade kortare utbildning, avled mellan 2008 och 2023. Samtidigt tillkom yngre födelsekohorter, där en högre andel hade eftergymnasial utbildning.

Diagram 2.6 Förändrad andel av hela befolkningen 20 år och äldre mellan 2008 och 2023. Kvinnor och män uppdelade efter ålder, födelseregion och utbildningsnivå.

Anm.: Vid omvikningen (se fotnot 6) används en finare indelning än den som redovisas i diagrammet. För att ge en överskådlig bild av befolkningsförändringarna redovisas i diagrammet en grövre indelning.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Disponibel inkomst och inkomstgapet varierar i olika grupper

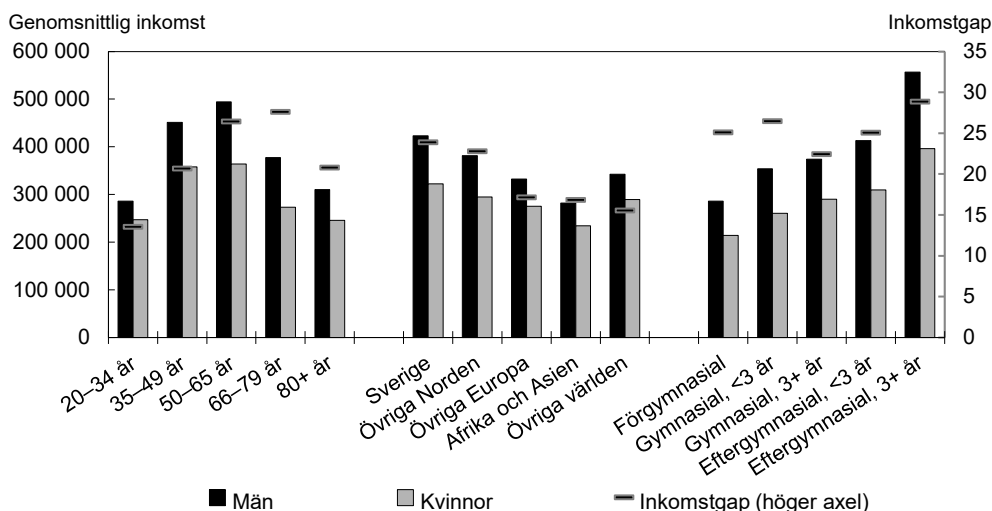
Det finns skillnader mellan kvinnors och mäns disponibla inkomst i alla delar av befolkningen. Även om nivån på skillnaderna varierar i olika grupper, är mönstret tydligt: män har i genomsnitt högre disponibel inkomst än kvinnor. I de flesta fall, men inte alla, är inkomstgapet större ju högre den disponibla inkomsten i gruppen är i genomsnitt (se diagram 2.7).

När kvinnor och män delas in i grupper efter ålder ökar den genomsnittliga disponibla inkomsten med stigande ålder fram till åldersgruppen 66–79 år, då den minskar. Inkomstgapet mellan kvinnor och män följer ett liknande mönster, dvs. gapet ökar med stigande ålder till den äldsta åldersgruppen, då det sjunker.

Den disponibla inkomsten är i genomsnitt högst för kvinnor och män födda i Sverige, följt av kvinnor och män födda i övriga Norden, övriga världen och övriga Europa. Kvinnor och män födda i Afrika och Asien har i genomsnitt lägst disponibel inkomst. Inkomstgapet är störst mellan kvinnor och män födda i Sverige och i övriga Norden, medan det är lägre mellan kvinnor och män födda i övriga Europa, Afrika och Asien samt övriga världen.

Kvinnor och män med högre utbildningsnivå har i genomsnitt högre disponibel inkomst än de med lägre utbildning. Inkomstgapet är dock störst mellan kvinnor och män med lång eftergymnasial utbildning, följt av kvinnor med högst förgymnasial och kortare gymnasial utbildning. Det senare beror främst på att skillnaden i förvärvs-frekvens mellan kvinnor och män med högst förgymnasial och kortare gymnasial utbildning är större än mellan kvinnor och män med högre utbildningsnivå. Inom gruppen kvinnor och män med lång eftergymnasial utbildning finns en stor andel med höga inkomster. Som visades i diagram 2.2 var inkomstgapet störst bland kvinnor och män med höga inkomster, vilket återspeglas i gruppen med lång eftergymnasial utbildning.

Diagram 2.7 Genomsnittlig inkomst och inkomstgap 2023. Kvinnor och män uppdelade efter ålder, födelseregion och utbildningsnivå

Anm.: Vid omvikningen (se fotnot 6) används en finare indelning än den som redovisas i diagrammet. För att ge en överskådlig bild av befolkningsförändringarna redovisas i diagrammet en grövre indelning.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Förändringar i befolkningens sammansättning har bidragit till att minska inkomstgapet

Mellan 2008 och 2023 minskade inkomstgapet mellan kvinnor och män från 23,5 procent till 22,8 procent.⁸ Sammantaget bidrog förändringar i åldersstrukturen, utbildningsnivån och andelen födda i olika födelseregioner till att minska inkomstgapet mer än vad inkomstgapet minskade totalt. Medan inkomstgapet minskade med 0,7 procentenheter bidrog förändringar i åldersstrukturen, utbildningsnivån och andelen födda i olika födelseregioner till att minska inkomstgapet med 3,5 procentenheter. Detta innebär att det finns andra förändringar som verkat i riktning mot att öka inkomstgapet. Vilka dessa är ligger dock utanför denna analys.

Den ökade utbildningsnivån bland kvinnor och män bidrog under perioden 2008–2023 till att minska inkomstgapet med 2,6 procentenheter. Detta kan förklaras med att

⁸ Beräkningarna är gjorda på ett annat datamaterial än det som ligger till grund för resultaten i avsnitt 2.1 och 2.2. Nivån och förändringen i Inkomstgapet avviker därför något mellan dessa och detta avsnitt.

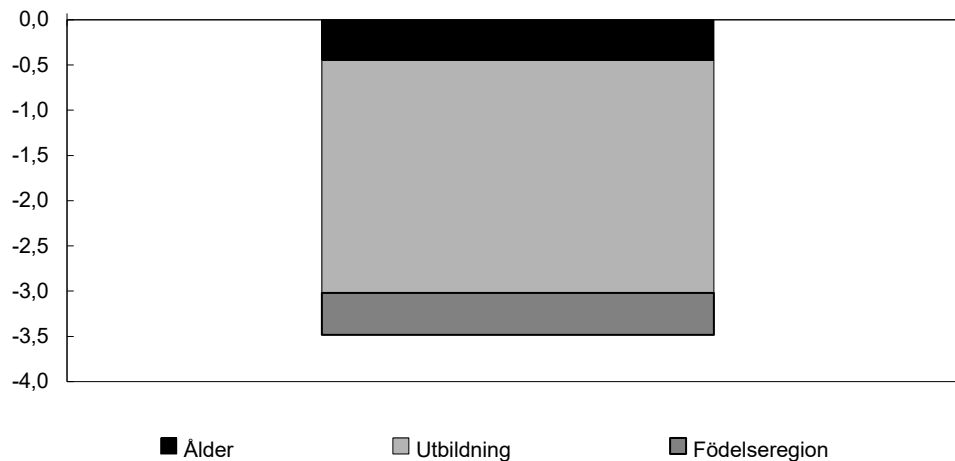
andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning ökade mer än andelen män med eftergymnasial utbildning. Dessutom minskade andelen kvinnor med förgymnasial utbildning mer än andelen män med motsvarande utbildning. Eftersom sysselsättningsgraden bland kvinnor med förgymnasial utbildning var lägre än bland män med förgymnasial utbildning bidrog även denna förändring till att minska inkomstgapet.

Kvinnor och män födda utanför Sverige, särskilt de födda utanför Europa, har i genomsnitt lägre disponibel inkomst än kvinnor och män födda i Sverige. Detta får till följd att med en ökad andel av befolkningen som var född utanför Europa ökade andelen med en förhållandevis låg disponibel inkomst mellan 2008 och 2023. Eftersom både kvinnors och mäns disponibla inkomster är förhållandevis låga är inkomstgapet mellan kvinnor och män födda utanför Europa mindre än inkomstgapet mellan kvinnor och män födda i Sverige. Den sammantagna effekten av en ökad befolkningsandel född utanför Europa blev att inkomstgapet mellan kvinnor och män minskade med 0,5 procentenheter.

Förändringar i åldersstrukturen mellan 2008 och 2023 ledde till att inkomstgapet mellan kvinnor och män minskade något. Detta berodde främst på att andelen äldre män ökat mer än andelen äldre kvinnor, särskilt i åldersgruppen 80 år och äldre. Eftersom den disponibla inkomsten i genomsnitt är lägre bland både kvinnor och män i äldre åldersgrupper än i yngre åldersgrupper fick detta till följd att andelen män med förhållandevis låg disponibel inkomst ökade, vilket minskade inkomstgapet med 0,5 procentenheter.

Diagram 2.8 Bidrag från förändringar i befolkningens sammansättning till inkomstgapet 2008–2023

Procentenheter

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

3 Kvinnor och män på arbetsmarknaden

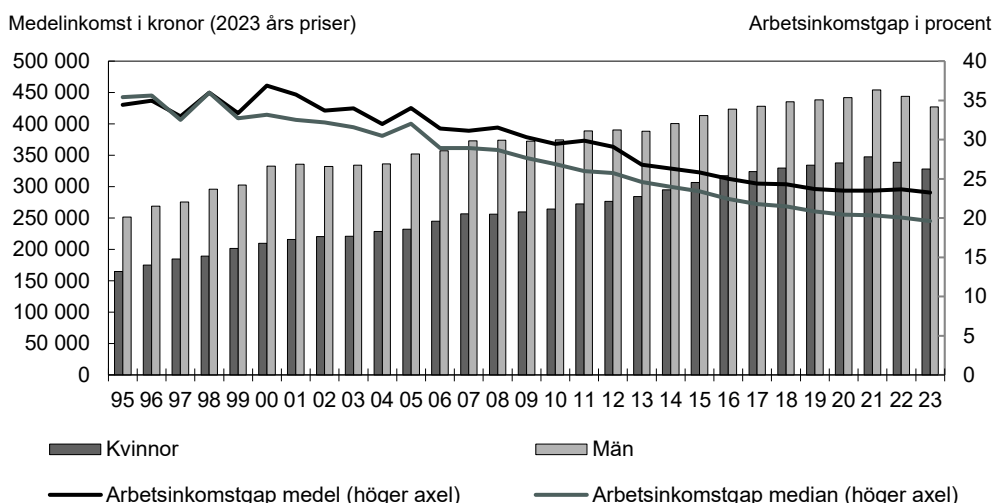
För de allra flesta i åldrarna 20–65 år utgör inkomster från arbete dvs. lön och inkomst av näringsverksamhet den största inkomstkällan. Arbetsinkomsten ligger också till stor del till grund för inkomstbaserade transfereringar såsom föräldrapenning, sjukpenning och inkomstgrundade pensioner. En hög arbetsinkomst ökar även möjligheten till sparande, vilket på sikt kan bidra till kapitalinkomster.

Kvinnors arbetsinkomster är i genomsnitt lägre än mäns. Skillnaden beror delvis på att en lägre andel av kvinnorna förvärvsarbetar och att förvärvsarbetande kvinnor i genomsnitt arbetar färre timmar än män. Dessutom är kvinnors lön per arbetad timme i genomsnitt lägre än mäns, och kvinnors inkomst av näringsverksamhet är lägre än mäns. I detta avsnitt redovisas utvecklingen av kvinnors och mäns arbetsinkomster, skillnaden mellan kvinnors och mäns arbetsinkomster och faktorer som bidrar till skillnaden.

3.1 Kvinnor har i genomsnitt lägre arbetsinkomster än män

Kvinnors arbetsinkomster är i genomsnitt lägre än mäns (se diagram 3.1). Skillnaden har dock minskat sedan en längre tid. Under den senaste tioårsperioden för vilken data finns tillgänglig har kvinnors arbetsinkomst i åldersgruppen 20–65 år ökat med i genomsnitt 15 procent medan mäns har ökat med 10 procent. Skillnaden i genomsnittlig arbetsinkomst mellan kvinnor och män, det s.k. arbetsinkomstgapet, har därför minskat från 27 procent till 23 procent. Om skillnaden i stället beräknas vid medianen har gapet minskat från 25 procent till 20 procent under samma period. Skillnaden mellan kvinnor och mäns genomsnittliga arbetsinkomster är således något större än skillnaden i medianarbetsinkomsterna. Det beror på att det finns fler män än kvinnor med höga arbetsinkomster, vilket påverkar genomsnittet men inte medianen.

Diagram 3.1 Arbetsinkomst och arbetsinkomstgap i åldersgruppen 20–65 år

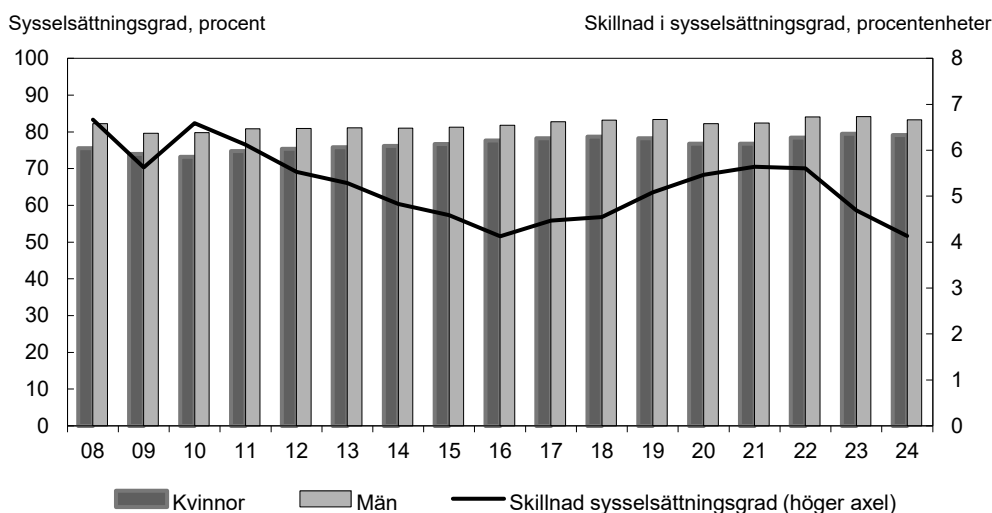
Anm.: Arbetsinkomstgapet beräknas som skillnaden mellan kvinnors respektive mäns genomsnittliga arbetsinkomst som andel av mäns genomsnittliga arbetsinkomst i åldersgruppen 20–65 år, oberoende av om de har arbetsinkomst eller inte. Arbetsinkomstgapet vid medianen beräknas på motsvarande sätt för medianvärdet.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK) och egna beräkningar.

3.2 Kvinnors sysselsättningsgrad är lägre än mäns

En orsak till kvinnors lägre arbetsinkomster är att kvinnors sysselsättningsgrad är lägre än mäns (se diagram 3.2). Kvinnors sysselsättningsgrad i åldersgruppen 20–65 år har under de senaste tio åren varit 4–6 procentenheter lägre än mäns. Sedan 2022 har dock skillnaden minskat med drygt två procentenheter.

Diagram 3.2 Sysselsättningsgrad och skillnad i sysselsättningsgrad i åldersgruppen 20–65 år

Anm.: Sysselsättningsgrad beräknas som andel kvinnor eller män av befolkningen i en viss åldersgrupp som är sysselsatta.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

Jämfört med andra medlemsstater i EU är dock Sverige ett av de länder där kvinnor har högst sysselsättningsgrad. Skillnaden mellan kvinnors och mäns sysselsättningsgrad är också liten i Sverige jämfört med andra medlemsstater.⁹

Kvinnors och mäns sysselsättningsgrad varierar mellan olika grupper i befolkningen.¹⁰ Sysselsättningsgraden är förhållandevis hög bland män födda i Sverige, bland män födda i övriga Europa och bland kvinnor födda i Sverige. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män födda i Sverige är relativt liten. Däremot är skillnaden mellan utrikes födda kvinnors och mäns sysselsättningsgrad stor, både bland de födda inom Europa och för de födda utanför Europa.

Sysselsättningsgraden varierar också med utbildningsnivå. Bland kvinnor och män med högst förgymnasial utbildning är sysselsättningsgraden relativt låg. Det gäller särskilt för kvinnor, och skillnaden i sysselsättningsgrad är därför relativt stor i denna grupp. Bland kvinnor och män med gymnasial eller eftergymnasial utbildning är sysselsättningsgraden däremot hög och skillnaden mellan kvinnor och män är relativt liten.

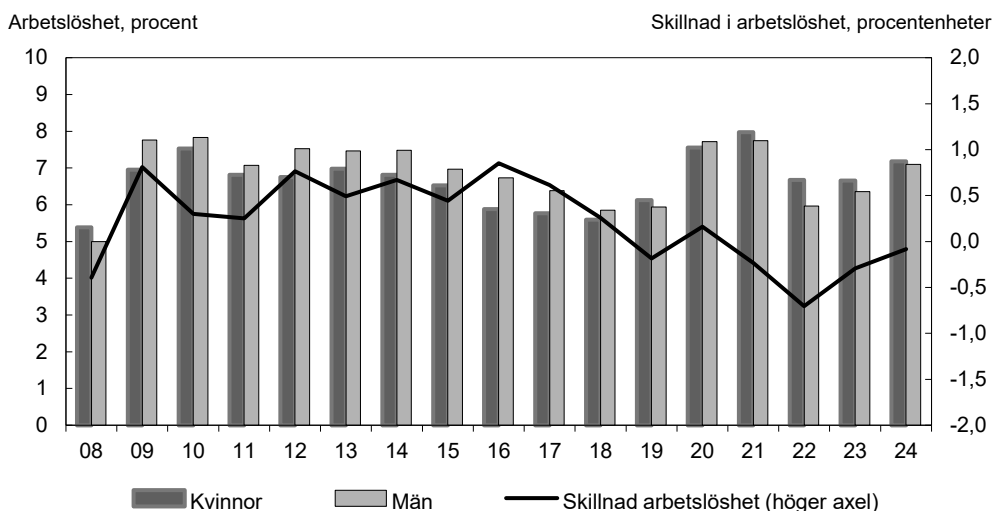
Liten skillnad i arbetslöshet mellan kvinnor och män

Den lägre sysselsättningsgraden bland kvinnor kan inte förklaras av att arbetslösheten är högre bland kvinnor än bland män. Skillnaden i arbetslöshet mellan kvinnor och män är relativt liten, och under den senaste tioårsperioden har arbetslösheten bland kvinnor varit både högre och lägre än arbetslösheten bland män (se diagram 3.3). Det finns inte heller några större skillnader i andelen latent arbetssökande kvinnor och män.¹¹

⁹ Se European Institute for Gender Equality, Gender Equality Index 2024, 2024.

¹⁰ För utförligare beskrivning av sysselsättningsgrad efter härkomst, se prop. 2021/22:1 bilaga 3 avsnitt 2.2.

¹¹ Latent arbetssökande definieras i AKU som personer som velat och kunnat ta arbete men som inte har sökt arbete.

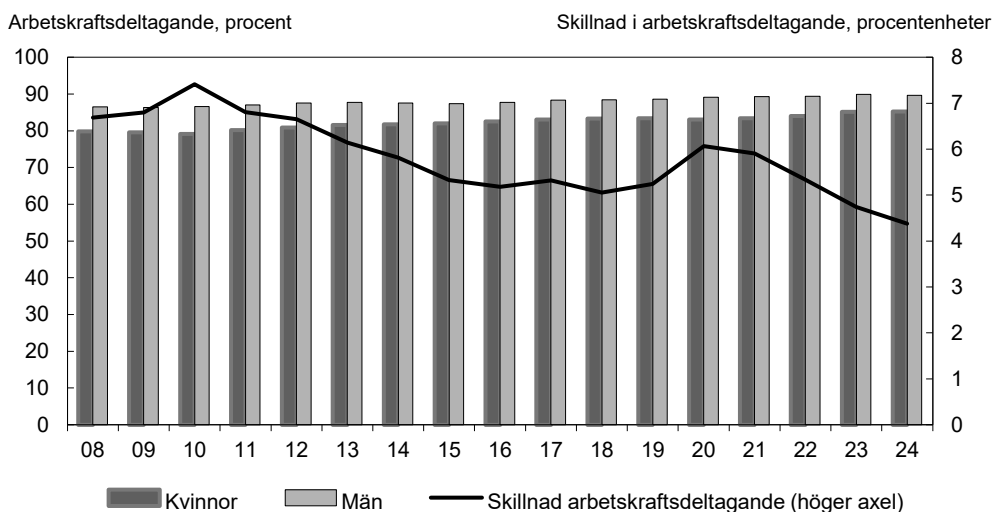
Diagram 3.3 Arbetslöshet och skillnad i arbetslöshet i åldersgruppen 20–65 år

Anm.: Arbetslöshet beräknas som andel kvinnor eller män av arbetskraften i en viss åldersgrupp som är arbetslösa. Skillnaden i arbetslöshet beräknas som mäns arbetslöshet minus kvinnors arbetslöshet.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

Kvinnor deltar i lägre utsträckning i arbetskraften

Kvinnors lägre sysselsättningsgrad förklaras i stället av att färre kvinnor än män deltar i arbetskraften (se diagram 3.4). Kvinnors arbetskraftsdeltagande i åldersgruppen 20–65 år har under de senaste tio åren varit 4–6 procentenheter lägre än mäns. Sedan 2020 har dock skillnaden minskat med två procentenheter. De två främsta orsakerna till att kvinnor i högre utsträckning än män stod utanför arbetskraften 2024 var att de i högre utsträckning var heltidsstuderande eller sjuka.¹²

Diagram 3.4 Arbetskraftsdeltagande och skillnad i arbetskraftsdeltagande i åldersgruppen 20–65 år

Anm.: Arbetskraftsdeltagande beräknas som andel kvinnor eller män av befolkningen i en viss åldersgrupp som deltar i arbetskraften.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

¹² Se Statistiska centralbyrån (AKU).

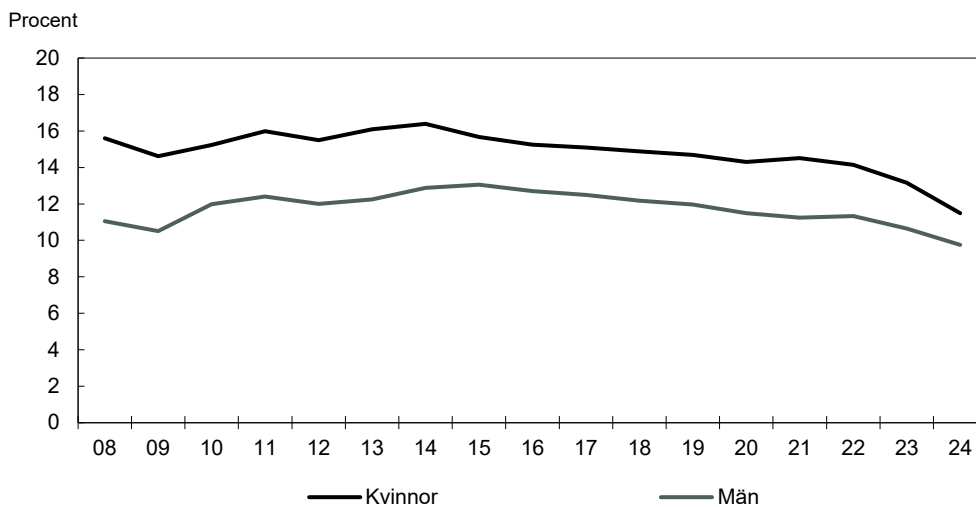
Fler kvinnor har tidsbegränsade anställningar

Förutom att färre kvinnor än män förvärvsarbetar, är kvinnor i högre utsträckning än män tidsbegränsat anställda (se diagram 3.5).¹³ Tidsbegränsade anställningar kan tjäna som en språngbräda till en mer fast förankring på arbetsmarknaden, men en stor del av de tidsbegränsat anställda har en osäker arbetsmarknadssituation under en längre period.¹⁴

Tidsbegränsade anställningar kan påverka inkomstgapet mellan kvinnor och män på flera sätt. Tidsbegränsat anställda förvärvsarbetar färre timmar än kvinnor och män med tillsvidareanställningar. År 2024 var den faktiska arbetstiden bland tidsbegränsat anställda kvinnor i åldern 20–65 år i genomsnitt 25,3 timmar och 28,8 timmar bland män. Detta kan jämföras med 28,9 timmar bland tillsvidareanställda kvinnor och 32,7 timmar bland tillsvidareanställda män. Det finns också tecken på att tidsbegränsat anställda i lägre utsträckning än tillsvidareanställda får del av kompetensutveckling på arbetsplatsen,¹⁵ vilket i förlängningen kan påverka löneutvecklingen.

Andelen kvinnor och män med tidsbegränsade anställningar minskade under perioden 2014–2024, från 16 procent till 11 procent bland kvinnor och från 13 procent till 10 procent bland män. Eftersom andelen kvinnor med tidsbegränsad anställning minskade mer än andelen män, minskade skillnaden mellan kvinnor och män, från knappt 4 procentenheter till knappt 2 procentenheter.

Diagram 3.5 Andel tidsbegränsat anställda som andel av anställda i åldersgruppen 20–65 år

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

Det finns flera orsaker till att en högre andel kvinnor än män har tidsbegränsade anställningar. Kvinnor arbetar i högre utsträckning i näringsgrenar där tidsbegränsade anställningar och deltidsarbete är vanligare, vilket påverkar deras möjlighet att få fasta anställningar. Det kan också finnas strukturella faktorer och normer som påverkar

¹³ Tidsbegränsad anställning omfattar olika former av tillfälliga anställningar. Den vanligaste formen 2024 var timanställningar med överenskommet schema. Vikariat och prov- eller praktikanställningar var också vanliga. Anställningsformer skiljer sig dock mellan kvinnor och män. Vikariat var betydligt vanligare bland kvinnor, medan prov- eller praktikanställningar var relativt vanligare bland män.

¹⁴ Berglund m.fl. Tidsbegränsat anställdas framtida arbetssituation, Arbetsmarknad & Arbetsliv, 23 (2), 2017.

¹⁵ Se Adolfsson m.fl., Temporary employment, employee representation, and employer-paid training: a comparative analysis, European Sociological Review, 38, 2022, och referenser i denna.

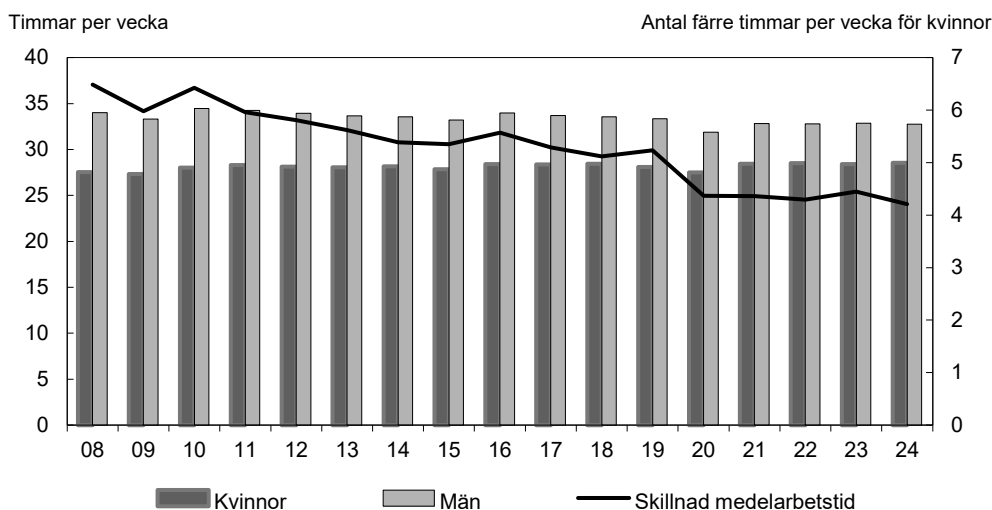
arbetsgivares anställningsbeslut, vilket kan leda till att kvinnor oftare erbjuds tidsbegränsade anställningar.¹⁶

Tidsbegränsade anställningar är vanligare i grupper där många har en svag anknytning till arbetsmarknaden. Bland unga personer, kvinnor och män med högst förgymnasial utbildning, samt bland kvinnor och män födda utanför Europa har en högre andel kvinnor och män en tidsbegränsad anställning. I dessa grupper är också skillnaden mellan andelen kvinnor och män med tidsbegränsad anställning större än i övriga befolkningen.

3.3 Förvärvsarbetande kvinnor arbetar i genomsnitt färre timmar än män

Förutom att kvinnors sysselsättningsgrad är lägre än mäns förvärvsarbetar sysselsatta kvinnor i genomsnitt färre timmar än sysselsatta män. År 2024 var sysselsatta kvinnors faktiska medelarbetstid i åldersgruppen 20–65 år 29 timmar per vecka, vilket kan jämföras med 33 timmar per vecka för män (se diagram 3.6). Skillnaden i kvinnors och mäns medelarbetstid har minskat under en längre tid, men sedan 2020 har det inte skett någon större förändring av skillnaden i medelarbetstid.

Diagram 3.6 Medelarbetstid och skillnad i medelarbetstid i åldersgruppen 20–65 år

Anm. Statistiken avser faktisk medelarbetstid per vecka för sysselsatta i åldersgruppen 20–65 år.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

Den viktigaste orsaken till att förvärvsarbetande kvinnor i genomsnitt arbetar färre timmar än förvärvsarbetande män är att de i högre utsträckning arbetar deltid.¹⁷ En annan viktig orsak är kvinnors högre frånvaro från arbetet till följd av sjukfrånvaro. Kvinnor tar också ut fler dagar med föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn (vab).¹⁸

¹⁶ Håkansson, Sprängbräda eller segmentering? En longitudinell studie av tidsbegränsat anställda, IFAU Forskningsrapport 2001:1 och Aronsson m.fl., Anställningsformer, arbetsmiljö och hälsa i ett centrum-periferiperspektiv, Arbetslivsinstitutet, 2000.

¹⁷ För utförligare beskrivning av hur deltidarbete skiljer sig åt mellan kvinnor och män, se prop. 2024/25:1 bilaga 3 avsnitt 3.3.

¹⁸ För en utförligare beskrivning av skillnader i frånvaro från arbetet mellan kvinnor och män se prop. 2024/25:1 bilaga 3 avsnitt 3.3.

3.4 Kvinnor har lägre genomsnittliga löne- och näringsinkomster än män

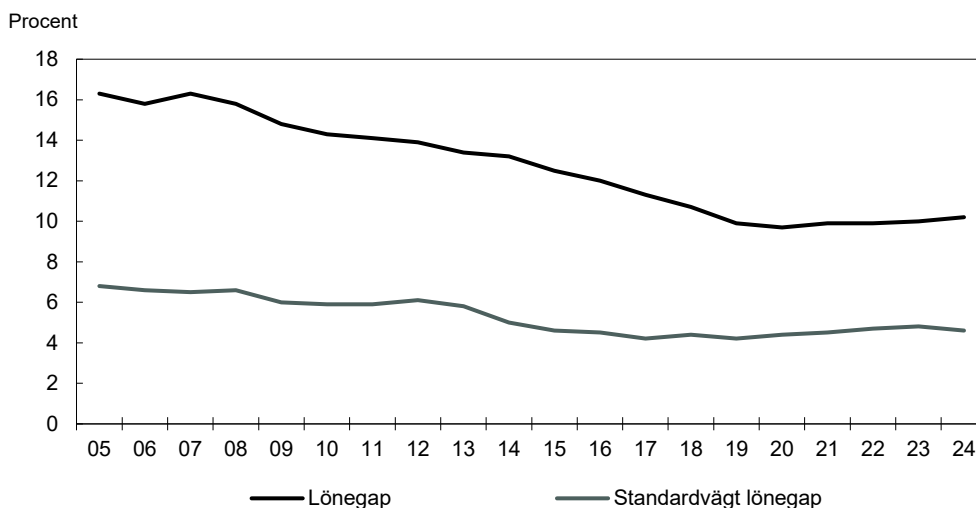
Lönegapet mellan kvinnor och män kvarstår

Skillnader i arbetsinkomst mellan kvinnor och män beror inte bara på skillnader i sysselsättningsgrad och arbetad tid, utan även på ersättningen per arbetad timme. För anställda mäts denna ersättning ofta genom det s.k. lönegapet – ett mått som jämför kvinnors och mäns månadslöner, justerade till heltidsarbete. Lönegapet ger en bild av hur mycket anställda kvinnor och män i genomsnitt tjänar per arbetad timme, och bidrar till skillnaden mellan kvinnors och mäns arbetsinkomster.

Under perioden 2014–2024 minskade lönegapet från 13,2 procent till 10,2 procent. Lönegapet har dock varit i stort sett oförändrat sedan 2019 (se diagram 3.7). Det standardvägda lönegapet fångar den kvarstående löneskillnaden mellan kvinnor och män efter att hänsyn har tagits till skillnader i ålder, utbildning, sektor, yrke och avtalad arbetstid. Det standardvägda lönegapet är lägre än det observerade lönegapet. Detta innebär att en stor del av, men inte hela, löneskillnaden mellan kvinnor och män kan tillskrivas de faktorer som standardvägningen tar hänsyn till. År 2024 uppgick det standardvägda lönegapet till 4,6 procent, och har varit i det närmaste oförändrat sedan 2015. Att lönegapet minskat medan det standardvägda lönegapet varit oförändrat speglar att den minskade skillnaden mellan kvinnors och mäns heltidslöner beror på minskade skillnader i ålder, utbildning, avtalad arbetstid, sektor och yrke.

Den löneskillnad som kvarstår efter standardvägningen visar dock att det finns andra faktorer som påverkar löneskillnaderna än de faktorer som ingår i standardvägningen. Det kan finnas både sakliga och osakliga orsaker till den kvarstående skillnaden mellan kvinnors och mäns löner, såsom skillnader i arbetsuppgifter inom samma yrke, diskriminering och förutsättningar inom olika sektorer, såsom marknadslöneläget.¹⁹

Diagram 3.7 Lönegap och standardvägt lönegap

Anm.: Lönegapet mäter procentuell skillnad mellan kvinnors och mäns månadslöner uppräknade till heltid. Det standardvägda lönegapet är det lönegap som kvarstår när hänsyn tagits till att kvinnor och män har olika ålder, utbildning och arbetstid samt arbetar inom olika yrken och sektorer. Det standardvägda lönegapet är beräknat med standard för svensk yrkesklassificering (SSYK12 nivå 4).

Källa: Medlingsinstitutet.

¹⁹ Se utförligare diskussion om den kvarstående löneskillnaden i Medlingsinstitutet, Löneskillnader mellan kvinnor och män 2024, 2025.

Skillnader i lön både mellan och inom yrken påverkar lönegapet

En viktig orsak till det observerade lönegapet är att kvinnor och män i stor utsträckning arbetar inom olika yrken, och att kvinnodominerade yrken i genomsnitt har lägre löner än mansdominerade. Kvinnor är också underrepresenterade bland chefer. Andelen kvinnor i chefsposition varierar mellan olika sektorer, men andelen kvinnor i chefsposition är genomgående lägre än andelen anställda kvinnor.

Skillnaderna i yrkes- och befattningsstruktur beror i hög grad på skillnader i kvinnors och mäns utbildningsinriktning och utbildningslängd. Kvinnor har sedan slutet av 1970-talet varit överrepresenterade inom högre utbildning och över tid har allt fler kvinnor valt traditionellt mansdominerade högskoleutbildningar. Motsvarande tendens finns, men är inte lika tydlig, bland män. De förändringar som skett i könsfördelningen inom olika utbildningar har successivt slagit igenom på arbetsmarknaden. Könsuppdelningen är därför ofta större i äldre än i yngre åldersgrupper.²⁰

Mellan 2014 och 2024 ökade andelen kvinnor i 78 av 99 mansdominerade yrken, samtidigt som andelen män ökade i 46 av 75 kvinnodominerade yrken. Andelen kvinnor ökade också i 26 av 41 könsbalanserade yrken.²¹ Mellan 2014 och 2024 minskade även SCB:s segregeringsindex, från 54,0 till 49,6.²² Eftersom manligt dominerade yrken ofta har ett högre löneläge kan denna utveckling vara en förklaring till att löneskillnaden mellan kvinnor och män har minskat.²³

Men det finns även löneskillnader mellan kvinnor och män inom samma yrke, vilket bidrar till lönegapet.²⁴ Det kan finnas flera olika förklaringar till detta. En förklaring kan vara arbetsplatssortering där kvinnor oftare arbetar i s.k. familjevänliga arbeten jämfört med män inom samma yrkesgrupp.²⁵ Dessa arbeten erbjuder ofta mer utbytbarhet mellan arbetstagare. Män däremot har i större utsträckning än kvinnor arbeten med låg utbytbarhet och med högre krav på tillgänglighet vilket ofta innebär att fler arbetade timmar ökar avkastningen per arbetad timme och i sin tur bidrar till att lönegapet varierar även mellan olika yrken. Den här arbetsplatssorteringen och dess effekter på lönegapet uppstår i stor utsträckning i samband med första barnet.²⁶ Det finns även forskning som visar på att andra faktorer bidrar till löneskillnader inom yrken, t.ex. att män får högre ersättning än kvinnor för samma observerade egenskaper.²⁷

Mäns inkomst från egen bedriven näringsverksamhet är högre än kvinnors

Skillnaden i arbetsinkomst mellan kvinnor och män beror inte enbart på löneinkomster, utan även på inkomst från egen bedriven näringsverksamhet. Män har i genomsnitt högre inkomster av näringsverksamhet än kvinnor, vilket beror på att fler män än kvinnor bedriver näringsverksamhet, och på att män som bedriver

²⁰ Halldén och Stenberg, Fritt valt arbete? Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, 2023:6.

²¹ Medlingsinstitutet, Löneskillnader mellan kvinnor och män 2024, 2025.

²² Indexet visar andelen män, alternativt kvinnor, som måste byta yrke för att en jämn yrkesfördelning mellan könen ska uppnås. Indexet kan variera mellan 0 (fullständigt jämn könsfördelning) och 100 (alla anställda kvinnor och män arbetar i helt olika yrken). Se Statistiska centralbyråns webbplats scb.se.

²³ Medlingsinstitutet, Löneskillnader mellan kvinnor och män 2024, 2025.

²⁴ För utförligare beskrivning av löneskillnader inom samma yrke, se prop.2024/25:1 bilaga 3 avsnitt 3.4.

²⁵ Hotz m.fl., Parenthood, family friendly workplaces, and the gender gaps in early work careers, National Bureau of Economic Research, No. w24173, 2018.

²⁶ Kleven m.fl., Child penalties across countries: Evidence and explanations, AEA Papers and Proceedings, vol. 109, 2019 samt Azmat, m.fl., Familjebildning och karriär – konsekvenser av oförutsägbar frånvaro, IFAU Rapport 2020:11.

²⁷ Albrecht m.fl., Karriärutveckling för högt utbildade kvinnor och män i Sverige, IFAU Rapport 2018:8.

näringsverksamhet i genomsnitt har högre inkomster av näringsverksamhet än kvinnor.²⁸

År 2023 hade 90 000 kvinnor och 211 000 män sin huvudsakliga arbetsinkomst från en egen bedriven näringsverksamhet, vilket innebär att ca 30 procent av näringsidkarna var kvinnor. I denna grupp uppgick mäns inkomst från näringsverksamhet i genomsnitt till 416 000 kronor och kvinnors till 325 000 kronor, vilket motsvarar en skillnad på 22 procent.²⁹

Liksom anställda arbetar kvinnliga och manliga näringsidkare i hög utsträckning i olika näringsgrenar och yrken, där kvinnodominerade näringsgrenar ofta är mindre lönsamma. Detta ger upphov till en del av skillnaden i inkomster från egen bedriven näringsverksamhet mellan kvinnor och män.³⁰

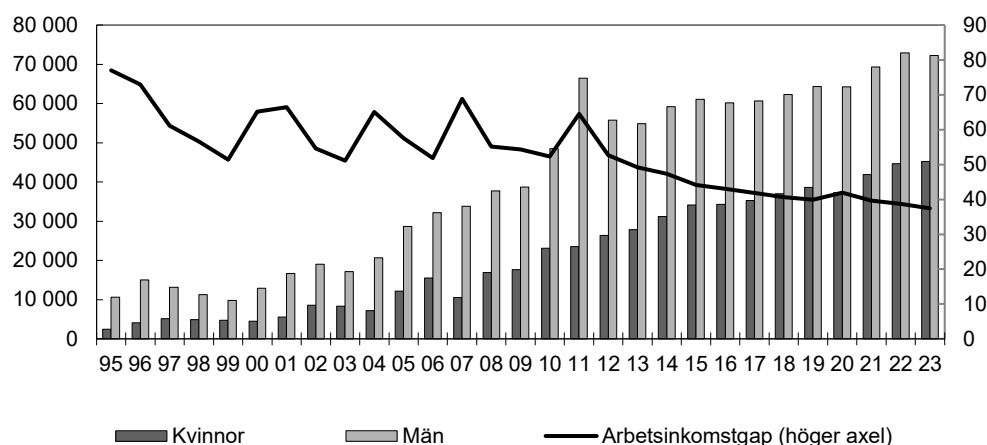
3.5 Skillnaden i arbetsinkomster är större bland äldre kvinnor och män

Skillnaden i genomsnittlig arbetsinkomst mellan kvinnor och män (arbetsinkomstgapet) i åldersgruppen 66–74 år uppgick 2023 till 37 procent (se diagram 3.8). Det innebär att skillnaden i genomsnittlig arbetsinkomst är större i åldersgruppen 66–74 år än i åldersgruppen 20–65 år.

Diagram 3.8 Arbetsinkomst och arbetsinkomstgap i åldersgruppen 66–74 år

Medelinkomst i kronor (2023 års priser)

Arbetsinkomstgap i procent

Anm.: Arbetsinkomstgapet beräknas som skillnaden mellan kvinnors och mäns genomsnittliga arbetsinkomst som andel av mäns genomsnittliga arbetsinkomst i åldersgruppen 20–65 år oberoende av om de har arbetsinkomst eller inte. Medianarbetsinkomstgapet redovisas inte eftersom både kvinnors och mäns medianinkomst i denna åldersgrupp är noll.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK) och egna beräkningar.

Både kvinnors och mäns genomsnittliga arbetsinkomster i åldersgruppen 66–74 år har ökat över tid, men från låga nivåer. Kvinnors arbetsinkomster har ökat mer än mäns. Under den senaste tioårsperioden ökade kvinnors arbetsinkomst i åldersgruppen 66–

²⁸ Följande redovisning begränsas till individer mellan 20 och 65 år vars huvudsakliga arbetsinkomst utgör inkomst av aktiv näringsverksamhet eller inkomst av tjänst från eget fåmansföretag. Att ha inkomster från en egen bedriven näringsverksamhet som huvudsaklig arbetsinkomst innebär att positiv inkomst från aktiv näringsverksamhet respektive delägars inkomst av tjänst från fåmansbolag är högre än eventuell annan löneinkomst.

²⁹ Det finns särskilda skatteregler för delägare i fåmansföretag som innehar kvalificerade andelar. De inkomster som redovisas här avser lön samt sådan utdelning från fåmansföretag som enligt skattereglerna ska beskattas som inkomst av tjänst.

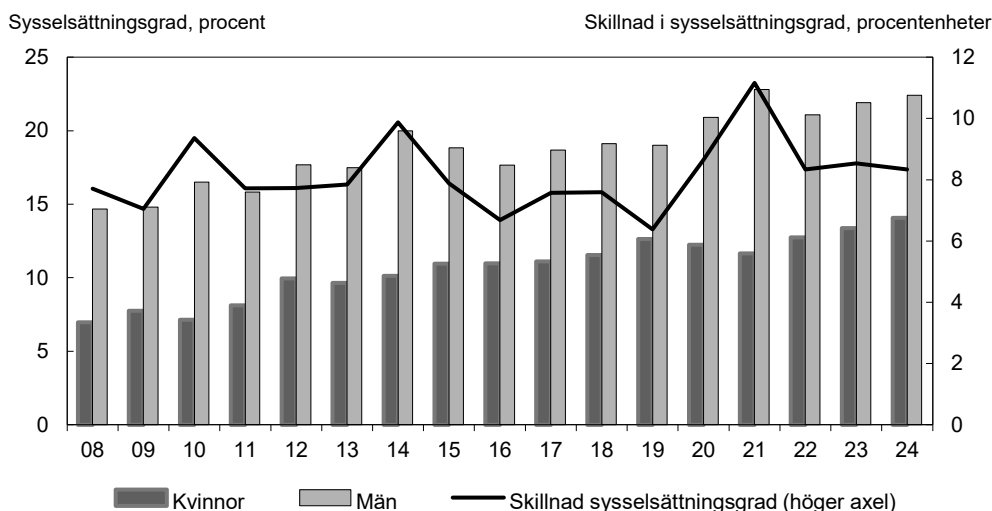
³⁰ Tillväxtverket, Kvinnors företagande – Tre decennier av framsteg och utmaningar, rapport 0460, 2023

Det finns studier som visar att om man kontrollerar för branschtillhörighet eller riskpreferenser försvinner skillnader i företagens omsättning, se Holmquist, Kvinnors företagande – En sammanställning av relevant forskning som rör hinder för kvinnors företagande, Tillväxtverket rapport 0461, 2023 samt Carranza m.fl., Female entrepreneurs: How and why are they different? World Bank, 2018.

74 år i genomsnitt med 62 procent medan mäns ökade med 32 procent. Som en följd av detta minskade arbetsinkomstgapet från 49 procent till 37 procent.

En viktig anledning till äldre kvinnors lägre genomsnittliga arbetsinkomst har varit att kvinnors sysselsättningsgrad varit lägre än mäns (se diagram 3.9). Kvinnors sysselsättningsgrad i åldersgruppen 66–74 år har under de senaste tio åren legat 6–11 procentenheter lägre än mäns. År 2024 var kvinnors sysselsättningsgrad i åldersgruppen 14 procent och mäns 22 procent.

Diagram 3.9 Sysselsättningsgrad och skillnad i sysselsättningsgrad i åldersgruppen 66–74 år

Anm.: Sysselsättningsgrad beräknas som andel kvinnor eller män av befolkningen som är sysselsatta i en viss åldersgrupp.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

3.6 Självförsörjning

Regeringen har tagit fram ett mått som syftar till att mäta hur stor andel av befolkningen som har en inkomst som är tillräcklig för att kunna försörja sig själv, ett självförsörjningsmått. Måttet ska användas som ett komplement till dagens sysselsättningsmått och kunna följas över tid. Självförsörjningsmålet mäter hur stor andel av kvinnorna och männen i åldern 20–65 år som under ett år har en inkomst av arbete, kapital och vissa arbetsrelaterade inkomster, såsom sjuk- och föräldrapenning, över 3 inkomstbasbelopp, vilket 2023 motsvarade en årsinkomst på 222 900 kronor, eller i genomsnitt 18 775 kronor per månad.³¹

Andelen självförsörjande har ökat

De flesta, 72 procent av kvinnorna och 78 procent av männen, arbetade eller hade annan egen inkomst i sådan omfattning att de var självförsörjande 2023 (se tabell 3.3). Runt 6 procent av kvinnorna och 4 procent av männen var heltidsstuderande,³² och resterande 22 procent av kvinnorna och 18 procent av männen var inte självförsörjande eller heltidsstuderande.

Det finns flera orsaker till att andelen självförsörjande kvinnor är lägre än andelen självförsörjande män. En orsak är att andelen heltidsstuderande kvinnor är högre än andelen heltidsstuderande män. En annan orsak är att sysselsättningsgraden är lägre

³¹ Se prop. 2023/24:100 bilaga 2 för en mer utförlig beskrivning av måttet.

³² I gruppen heltidsstuderande ingår också vämpliktiga.

bland kvinnor och att andelen kvinnor som arbetar deltid är högre än andelen deltidsarbetande män.

Tabell 3.3 Självförsörjningsstatus 2023

	Andel kvinnor, procent	Andel män, procent	Skillnad kvinnor och män
Självförsörjande	71,5	78,0	-6,5
Heltidsstuderande	6,3	4,0	2,2
Ej självförsörjande	22,2	18,0	4,2

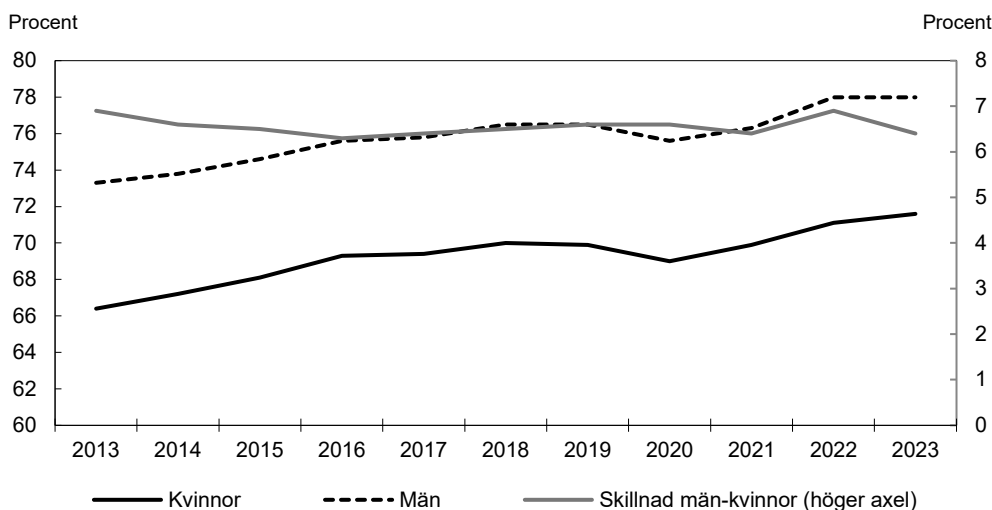
Anm.: Beräkningarna avser individer 20–65 år som är bosatta i Sverige hela året. År 2023 motsvarade gränsen för självförsörjning på tre inkomstbasbelopp en inkomst på 222 900 kronor. Kategorin Heltidsstuderande utgörs av personer som uppbär studiemedel för heltidsstudier minst 20 veckor per år eller är värnpliktiga, och som inte är självförsörjande.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Andelen självförsörjande har, med undantag för en kortvarig nedgång 2020 i samband med utbrottet av covid-19, ökat kontinuerligt de senaste tio åren bland både kvinnor och män (se diagram 3.10). Sedan 2014 har andelen självförsörjande ökat ungefär lika mycket bland kvinnor och män, vilket får till följd att andelen självförsörjande kvinnor ligger 6–7 procent under andelen självförsörjande män under perioden 2014–2023.

Det finns flera faktorer som ligger bakom ökningen. En delförklaring är att sysselsättningsgraden i åldersgruppen 20–65 år ökade mellan 2013 och 2023 bland både kvinnor och män, vilket i sin tur hade en positiv effekt på andelen självförsörjande. En annan förklaring är att andelen deltidsarbetande kvinnor minskade mellan 2013 och 2023. Det har bidragit till att fler kvinnor blivit självförsörjande.

Diagram 3.10 Andel självförsörjande

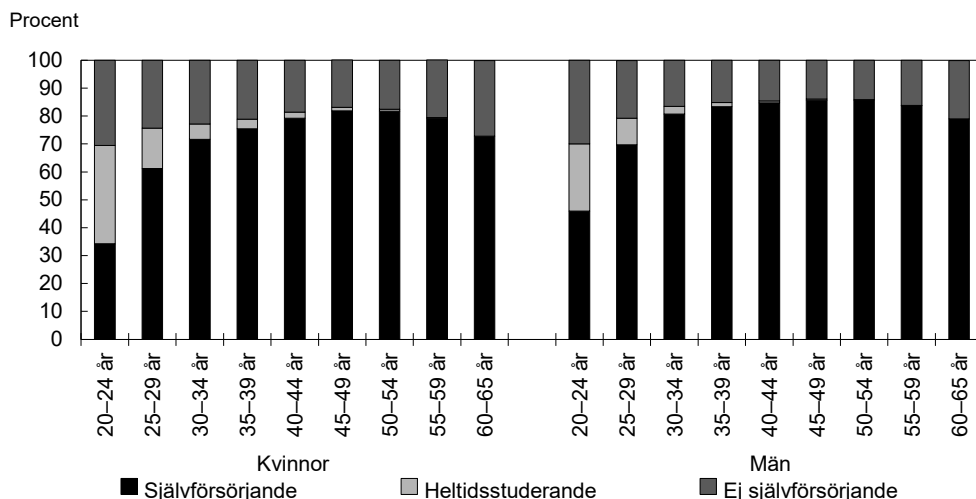
Anm.: Beräkningarna avser individer 20–65 år som är bosatta i Sverige hela året. År 2023 motsvarade gränsen för självförsörjning på tre inkomstbasbelopp en inkomst på 222 900 kronor. Kategorin Heltidsstuderande utgörs av personer som uppbär studiemedel för heltidsstudier minst 20 veckor per år eller är värnpliktiga, och som inte är självförsörjande.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Andelen självförsörjande följer ett tydligt livscykelmönster (se diagram 3.11). Bland unga (20–29 år) är andelen självförsörjande relativt låg. Det är en period i livet då många studerar och ännu inte har etablerat sig på arbetsmarknaden. Eftersom fler kvinnor än män i denna åldersgrupp studerar är andelen självförsörjande kvinnor lägre än andelen män, men andelen som inte är självförsörjande eller heltidsstuderande är ungefär lika hög bland kvinnor som bland män. Andelen ej självförsörjande minskar med stigande ålder och var 2023 som lägst i åldersgrupperna 45–54 år för att sedan öka, vilket bl.a. beror på att sysselsättningsgraden sjunker i äldre åldersgrupper.

Andelen ej självförsörjande kvinnor är högre än motsvarande andel bland män i alla åldersgrupper. Skillnaden är störst i åldersgrupperna 30–39 år och 60–65 år, vilket beror på att skillnaden mellan andelen deltidsarbetande kvinnor och män är som störst i dessa åldersgrupper.

Diagram 3.11 Andel självförsörjande, heltidsstuderande respektive ej självförsörjande efter ålder 2023

Anm.: År 2023 motsvarade gränsen för självförsörjning på tre inkomstbasbelopp en inkomst på 222 900 kronor. Kategorin Heltidsstuderande utgörs av personer som uppbär studiemedel för heltidsstudier minst 20 veckor per år eller är värnpliktiga, och som inte är självförsörjande.

Källa: Statistiska centralbyrån.

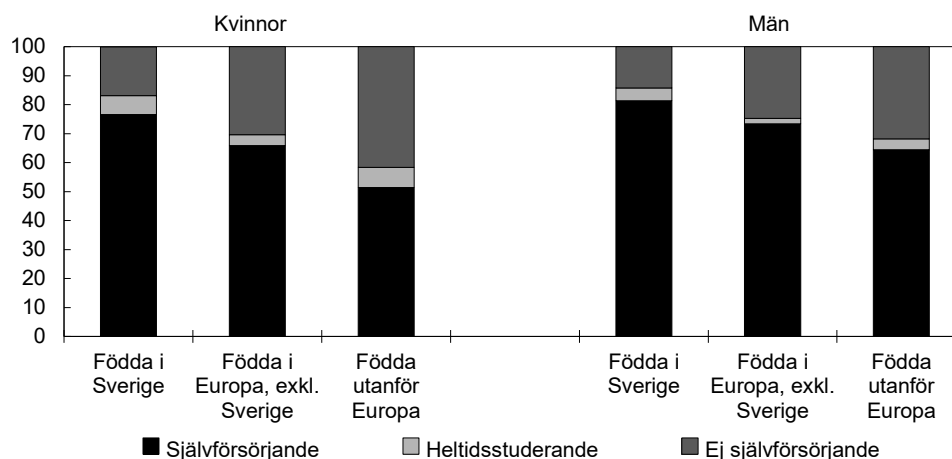
Andelen självförsörjande är högst bland kvinnor och män födda i Sverige

Kvinnor och män födda utanför Europa är en grupp där färre är etablerade på arbetsmarknaden jämfört med andra grupper, och där en större andel inte är självförsörjande. År 2023 var 41 procent av kvinnorna och 32 procent av männen födda utanför Europa i åldern 20–65 år inte självförsörjande (se diagram 3.12). Bland kvinnor och män födda i Sverige var andelen som inte var självförsörjande avsevärt lägre, 17 procent av kvinnorna och 14 procent av männen och. Bland kvinnor och män födda i Europa, exklusive Sverige, var 31 procent av kvinnorna och 25 procent av männen inte självförsörjande.

Andelen ej självförsörjande kvinnor är högre än motsvarande andel bland män oavsett födelseregion. Skillnaden är störst mellan kvinnor och män födda utanför Europa och minst mellan kvinnor och män födda i Sverige. Detta beror främst på att skillnaden i sysselsättningsgrad är minst mellan kvinnor och män födda i Sverige och störst mellan kvinnor och män födda utanför Europa.

Diagram 3.12 Andelen självförsörjande, heltidsstuderande respektive ej självförsörjande efter födelseregion 2023

Procent

Anm.: Beräkningarna avser individer 20–65 år som är bosatta i Sverige hela året. År 2023 motsvarade gränsen för självförsörjning på tre inkomstbasbelopp en inkomst på 222 900 kronor. Kategorin Heltidsstuderande utgörs av personer som uppbär studiemedel för heltidsstudier minst 20 veckor per år eller är värnpliktiga och som inte är självförsörjande.

Källa: Statistiska centralbyrån.

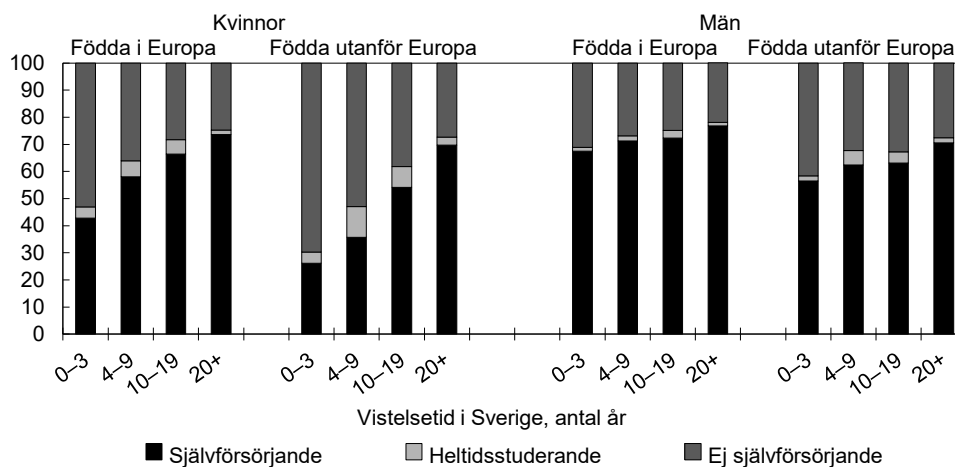
Utrikes födda är en heterogen grupp. Gruppen rymmer allt ifrån arbetskraftsinvandrare från de nordiska länderna, med en sysselsättningsgrad i nivå med inrikes födda, till flyktingar med betydligt lägre sysselsättningsgrad. Andelen självförsörjande varierar därför mycket mellan olika grupper av utrikes födda kvinnor och män. Exempelvis är både sysselsättningsgraden och andelen självförsörjande lägre bland kvinnor och män som har bott en kort tid i Sverige än de som har bott i landet en längre tid (se diagram 3.13).

Skillnaden mellan andelen självförsörjande kvinnor och män är störst bland de med kort vistelsetid. Därefter ökar andelen självförsörjande kvinnor snabbare än motsvarande andel bland män, men även i gruppen som befunnit sig i Sverige 20 år eller längre är andelen självförsörjande män högre än den bland kvinnor. Detta gäller både bland kvinnor och män födda i och utanför Europa. Orsaken till detta är främst att utrikes föddas kvinnors etablering på arbetsmarknaden i regel tar längre tid än mäns. Den senare etableringen på arbetsmarknaden beror i sin tur på att det finns skillnader mellan kvinnor och män vad gäller grund för bosättning, samt att låg utbildningsnivå och familjesituationen påverkar kvinnor och män olika.³³

³³ För en utförligare beskrivning om utrikes föddas förutsättningar för etablering på arbetsmarknaden, se prop. 2023/24:1 bilaga 3 avsnitt 2.6.

Diagram 3.13 Andelen självförsörjande, heltidsstuderande respektive ej självförsörjande bland utrikes födda efter födelseregion och antal år i Sverige, 2023

Procent

Anm.: Beräkningarna avser individer 20–65 år som är bosatta i Sverige hela året. År 2023 motsvarade gränsen för självförsörjning på tre inkomstbasbelopp en inkomst på 222 900 kronor. Kategorin Heltidsstuderande utgörs av personer som uppbär studiemedel för heltidsstudier minst 20 veckor per år eller är värnpliktiga och som inte är självförsörjande.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Ej självförsörjande är en heterogen grupp

År 2023 var 640 000 kvinnor och 540 000 män i åldern 20–65 år varken självförsörjande eller heltidsstuderande. Detta är en heterogen grupp, och förutsättningarna att bli självförsörjande varierar. Några saknar eller har låg självförsörjningsgrundande inkomst under kortare perioder till följd av t.ex. arbetslöshet eller tillfällig sjukdom. För andra handlar det om ett mer permanent tillstånd, som kan vara av både frivillig och ofrivillig karaktär. Exempelvis bedöms de kvinnor och män som har beviljats sjukersättning stadigvarande ha nedsatt arbetsförmåga i på hela arbetsmarknaden.

Genom att dela in kvinnor och män i grupper efter huvudsaklig inkomstkälla ges en överblick över orsakerna till att de inte är självförsörjande (se diagram 3.14). En hög andel, 38 procent av kvinnorna och 42 procent av männen, av de som 2023 inte klassificerades som självförsörjande eller heltidsstuderande hade sin huvudsakliga inkomst från de inkomstslag som räknas som självförsörjningsgrundande inkomst (löneinkomst, inkomst från kapital m.m.).³⁴ Bland dessa var en majoritet yngre än 40 år, och unga 20–24 år var särskilt överrepresenterade.

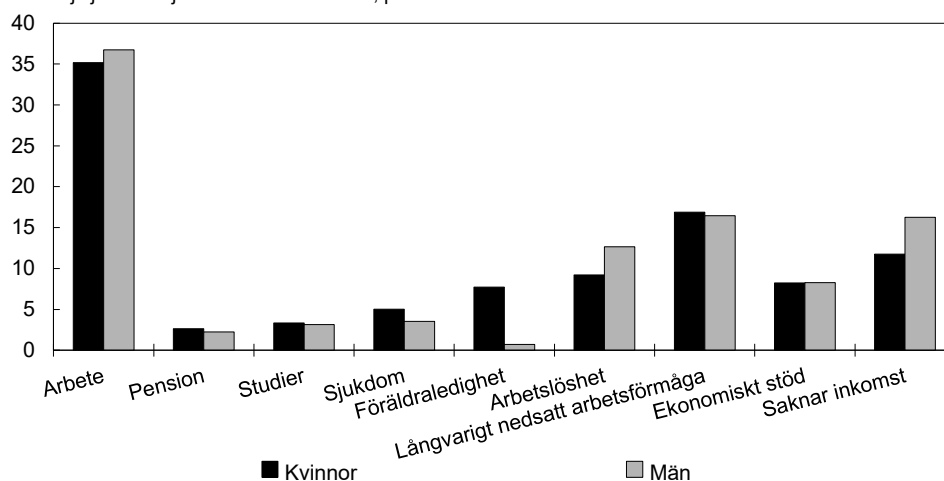
En stor del av de kvinnor och män som varken var självförsörjande eller heltidsstuderande hade någon ekonomisk transferering eller bidrag som huvudsaklig inkomstkälla. Den största gruppen, ca 16 procent av både kvinnorna och männen, hade sjuk- eller aktivitetsersättning. Äldre individer (50–65 år) var tydligt överrepresenterade i denna grupp. En annan stor grupp hade någon form av arbetslöshetsersättning som huvudsaklig inkomst. Detta var vanligare bland män än bland kvinnor. Det motsatta gällde gruppen som hade föräldrapenning som största inkomstkälla, vilket var vanligare bland kvinnor än bland män. Omkring 6 procent av ej självförsörjande kvinnor och 10 procent av ej självförsörjande män saknade helt

³⁴ För de flesta handlade det om inkomst från arbete. Endast en liten andel hade inkomst från kapital som huvudsaklig inkomst.

inkomster. Den övervägande delen av denna grupp, ca 70 procent, var födda utanför Sverige.

Diagram 3.14 Ej självförsörjande kvinnor och män efter huvudsaklig inkomstkälla 2023

Andel av ej självförsörjande kvinnor och män, procent

Anm.: Med huvudsaklig inkomstkälla avses det inkomstslag som står för den största delen av en individs inkomster. I Övrig inkomst ingår bl.a. barnbidrag, underhållsstöd, ej inkomstgrundad pension och olika bostadsersättningar.

Källa: Statistiska centralbyrån.

4 Effekter av regeringen politik

I detta avsnitt redovisas först hur regeringens reformer i skatte-, transfererings- och avgiftssystemen i denna och tidigare propositioner under mandatperioden bedöms påverka fördelningen av de ekonomiska resurserna mellan kvinnor och män 2026. De reformer som har beaktats finns redovisade i tabellbilagan (se tabell a.1). Effekterna har beräknats med hjälp av mikrosimuleringsmodellen Fasit. Hänsyn har enbart tagits till de åtgärder som är möjliga att beräkna med den använda metodiken. I beräkningarna beaktas dels åtgärder som påverkar individernas disponibla inkomster, dels förslag som påverkar kvinnors och mäns ekonomi genom förändrad köpkraft till följd av förändrade priser. Beräkningarna avser 2026, vilket får till följd att temporära reformer som endast inverkat på kvinnors och mäns ekonomiska situation under tidigare år inte påverkar resultatet. Detta gäller t.ex. de elstöd som betalades ut under 2023.

En stor del av den offentliga sektorns utgifter består av kostnader för individuella välfärdstjänster som skola, omsorg samt hälso- och sjukvård. Värde av välfärdstjänster ingår inte i den disponibla inkomsten, men har betydelse för kvinnors och mäns tillgång till ekonomiska resurser. För att ge en mer fullständig bild av hur regeringens reformer påverkar fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män görs därför också en analys av effekter av välfärdssatsningar. Den totala omfattningen av välfärdssatsningarna, uppdelat på olika områden, redovisas i tabellbilagan (se tabell a.2).

Beräkningarna är statiska i den meningen att de inte beaktar beteendeförändringar som kan uppkomma till följd av förslagen. Det innebär t.ex. att beräkningarna inte tar hänsyn till de förändringar av sysselsättning och arbetade timmar, och de därav följande effekterna på disponibel inkomst, som reformerna kan medföra.

I det avslutande avsnittet beskrivs hur drivkrafterna till arbete har utvecklats för kvinnor respektive män under mandatperioden. Detta görs genom att först beskriva hur det ekonomiska utbytet av att arbeta jämfört med att vara arbetslös har förändrats för kvinnor och män under mandatperioden. Därefter beskrivs förändringen av det ekonomiska utbytet av att öka sitt arbetsutbud för personer som arbetar.

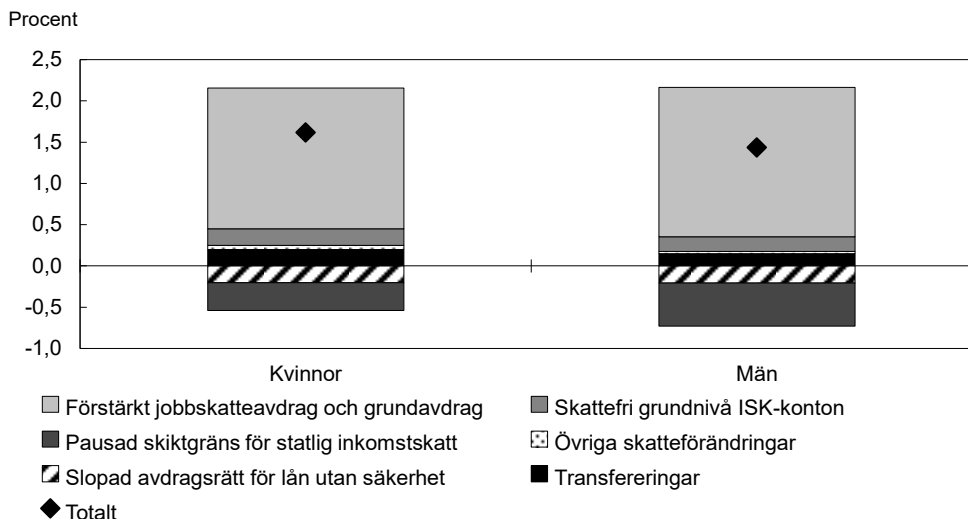
4.1 Effekter på kvinnors och mäns ekonomiska resurser till följd av reformer under mandatperioden

I denna del redovisas hur kvinnors och mäns ekonomiska resurser påverkas av reformer under mandatperioden. Sammantaget bedöms kvinnors ekonomiska resurser öka procentuellt mer än mäns till följd av reformerna. Kvinnors disponibla inkomst och köpkraft ökar något mer än mäns och en större andel av satsningarna på välfärdstjänster går till kvinnor till följd av reformer under mandatperioden.

Reformer som påverkar disponibel inkomst

Kvinnors och mäns disponibla inkomster beräknas öka med ca 50 miljarder kronor till följd av regeringens reformer under mandatperioden. Av detta belopp står förslagen i denna proposition för ca 23 miljarder kronor. Reformerna bedöms sammantaget öka kvinnors disponibla inkomst något mer än mäns (se diagram 4.15). Kvinnors disponibla inkomst beräknas i genomsnitt öka med ca 1,6 procent, medan mäns beräknas öka med ca 1,4 procent. Skillnaden beror främst på den pausade uppräkningsgränsen för statlig inkomstskatt 2024, eftersom fler män än kvinnor har inkomster över skiktgränsen. Övriga reformer beräknas procentuellt öka kvinnors och mäns disponibla inkomst ungefär lika mycket.

Diagram 4.15 Effekter på disponibel inkomst 2026 till följd av förslag och aviseringar under mandatperioden

Anm.: Beräkningarna avser åldersgruppen 20 år eller äldre.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

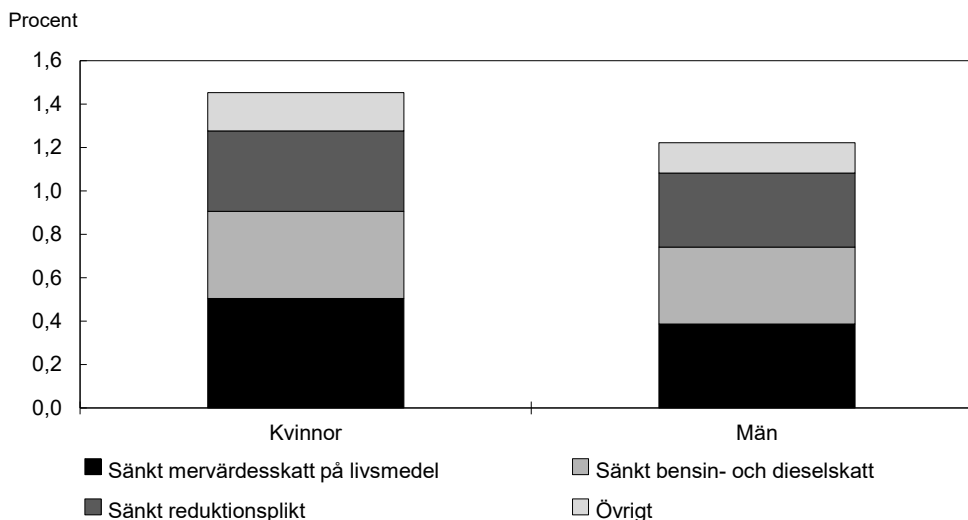
Förändrade indirekta skatter, ändrade avgifter och sänkt reduktionsplikt påverkar kvinnors och mäns köpkraft

Regeringen har under mandatperioden genomfört förändringar av indirekta skatter och andra åtgärder som inte påverkar den disponibla inkomsten, men som har inverkan på kvinnors och mäns ekonomiska situation genom att köpkraften förstärks.

Förändringarna av indirekt beskattning, främst till följd av sänkt skatt på bensin och diesel samt sänkt mervärdesskatt på livsmedel, sänkt reduktionsplikt samt fribelopp i barnomsorgsavgiften inom ramen för maxtaxan, höjt tak i högkostnadsskyddet för läkemedel och ändrade subventioner för tandvård bedöms påverka priser och avgifter och sammantaget stärka köpkraften.³⁵ I beräkningarna antas skatte- och avgiftsförändringarna övervältras på priserna fullt ut och öka individernas konsumtionsmöjligheter.³⁶

I diagram 4.16 redovisas effekterna på kvinnors och mäns köpkraft till följd av förändringarna i indirekt beskattning, avgifter och sänkt reduktionsplikt.³⁷ Som framgår av diagrammet bidrar främst sänkt mervärdesskatt på livsmedel, sänkt skatt på bensin och diesel samt sänkt reduktionsplikt till att öka kvinnors och mäns köpkraft. Kvinnors köpkraft beräknas i genomsnitt öka med 1,5 procent till följd av dessa förslag, vilket kan jämföras med 1,2 procent för män. Skillnaden beror främst på att den sänkta mervärdesskatten på livsmedel ökar kvinnors köpkraft procentuellt mer än mäns. Övriga reformer beräknas procentuellt öka kvinnors och mäns köpkraft ungefär lika mycket.

Diagram 4.16 Förändrat konsumtionsutrymme till följd av ändrad indirekt beskattning, ändrade avgifter och sänkt reduktionsplikt 2026 till följd av förslag och aviseringar under mandatperioden

Anm.: Beräkningarna avser åldersgruppen 20 år eller äldre.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Effekter av välfärdssatsningar

Utöver de reformer som påverkar den disponibla inkomsten och köpkraften påverkas kvinnors och mäns levnadsvillkor av reformer som har inverkan på resurstilldelningen till individuella välfärdstjänster som vård, skola och omsorg.³⁸ Regeringen har under mandatperioden genomfört betydande satsningar på individuella välfärdstjänster.

³⁵ Höjt tak i högkostnadsskyddet för läkemedel, sänkt subvention för yngre och höjd för äldre för tandvård och fribelopp i barnomsorgsavgiften inom ramen för maxtaxan ökar sammantaget både kvinnors och mäns köpkraft och de offentliga nettoutgifterna för välfärdstjänster. Effekterna av de nämnda reformerna redovisas därför både i avsnittet om köpkraft och avsnittet om välfärdssatsningar.

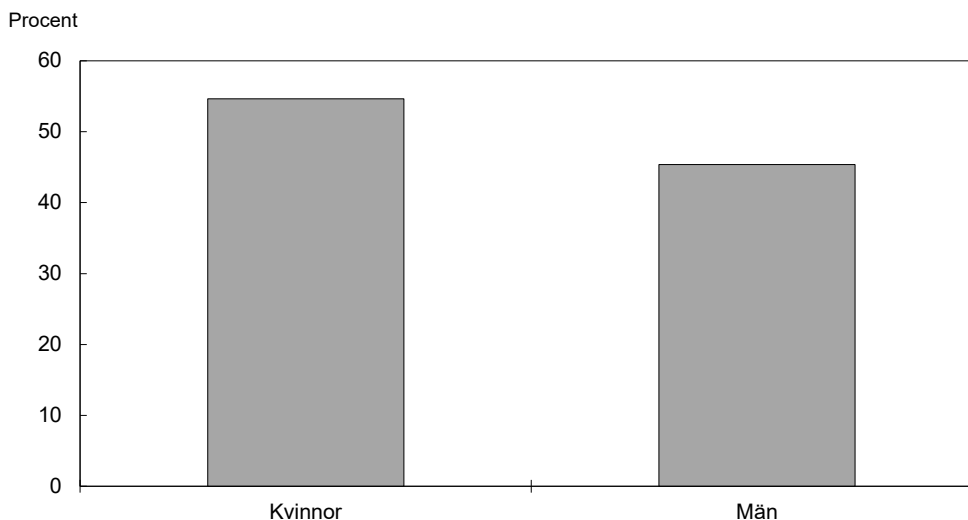
³⁶ I beräkningarna antas att kvinnors och mäns konsumtionsmönster inte förändras till följd av prisförändringarna. Vid lägre priser minskar då den del av den disponibla inkomsten som behöver reserveras för att betala den aktuella varan eller tjänsten, vilket ökar konsumtionsutrymmet.

³⁷ Kostnaden för att uppfylla reduktionsplikten beräknas uppgå till ca 13 öre per liter, exklusive mervärdesskatt, för varje procentenhet reduktionsplikt (prop. 2023/24:28). I beräkningarna antas att pris effekterna i dess helhet förs över på priset för konsumenterna, vilket är ett mycket osäkert antagande.

³⁸ Höjt tak i högkostnadsskyddet för läkemedel, sänkt subvention för yngre och höjd för äldre för tandvård och fribelopp i barnomsorgsavgiften inom ramen för maxtaxan ökar sammantaget både kvinnors och mäns köpkraft och de offentliga nettoutgifterna för välfärdstjänster. Effekterna av de nämnda reformerna redovisas därför både i avsnittet om köpkraft och avsnittet om välfärdssatsningar.

Under perioden 2023–2026 beräknas dessa satsningar ha medfört ökade anslag till välfärdstjänster med 41 miljarder kronor. Av detta belopp står förslagen i denna proposition för 9 miljarder kronor. Satsningarna på välfärdstjänster under mandatperioden bedöms tillfalla kvinnor i högre utsträckning än män. Av satsningarna beräknas 54 procent tillfalla kvinnor och 46 procent tillfalla män (se diagram 4.17). Skillnaden beror främst på höjda anslag till hälso- och sjukvård samt utbildning, eftersom kvinnor nyttjar dessa tjänster i högre utsträckning än män.

Diagram 4.17 Andel av välfärdssatsningar under mandatperioden som tillfaller kvinnor respektive män

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

4.2 Effekter på ekonomiska drivkrafter till arbete

I detta avsnitt beskrivs först hur det ekonomiska utbytet av att arbeta jämfört med att vara arbetslös har förändrats för kvinnor och män under mandatperioden. Därefter beskrivs förändringen av det ekonomiska utbytet av att öka sitt arbetsutbud för personer som arbetar.

Mer lönsamt att arbeta jämfört med att vara arbetslös

Det ekonomiska utbytet av att arbeta i förhållande till att vara arbetslös brukar ofta mätas med ersättningsgraden. Ersättningsgraden beräknas i detta avsnitt som kvoten mellan ett hushålls totala disponibla inkomst när en individ i hushållet är arbetslös hela året och hushållets totala disponibla inkomst när individen i stället arbetar heltid hela året.³⁹ Ju lägre ersättningsgrad, desto större är det ekonomiska utbytet av att gå från arbetslöshet till arbete.

År 2026 bedöms kvinnors genomsnittliga ersättningsgrad vid arbetslöshet uppgå till 72,0 procent och mäns till 65,9 procent (se tabell 4.4). Att kvinnor i genomsnitt har en högre ersättningsgrad än män förklaras till största delen av att kvinnor i genomsnitt har lägre inkomster än män och att en mindre andel av kvinnors inkomster därmed

³⁹ Den ersättning som individer får vid arbetslöshet kan omfatta allt från inkomstrelaterad ersättning från arbetslöshetsförsäkringen till behovsprövade ersättningar på hushållsnivå. Utöver ersättning från de offentliga systemen har många som är etablerade på arbetsmarknaden också rätt till kompletterande ersättningar via kollektivavtal och från inkomstförsäkringar som ingår i medlemsavgiften till de flesta fackförbund. Dessa ersättningar beaktas i beräkningarna. Den disponibla hushållsinkomsten inkluderar både individens egna inkomster och hushållets alla andra inkomster, t.ex. övriga hushållsmedlemmars arbetsinkomster. Beräkningsmetoden beskrivs närmare i Finansdepartementets rapport Teknisk bilaga till Ekonomisk jämställdhet september 2025 på regeringen.se.

överstiger ersättningstaket i arbetslöshetsförsäkringen.⁴⁰ Ersättningsgraden bedöms sjunka för både kvinnor och män under innevarande mandatperiod, vilket innebär det ekonomiska utbytet av att gå från arbetslöshet till arbete förstärks.

Tabell 4.4 Genomsnittlig ersättningsgrad vid arbetslöshet

Ersättningsgrader i procent och förändringar i procentenheter

	Kvinnor	Män
Genomsnittlig ersättningsgrad 2022	74,5	67,6
Genomsnittlig ersättningsgrad 2026	72,0	65,9
Total förändring 2022–2026	-2,5	-1,7
Förändring till följd av regeringens reformer	-0,8	1,1

Anm.: Ersättningsgrader har beräknats med Fasit-modellen för individer 20–64 år som har varit sysselsatta eller arbetssökande och som varit bosatta i landet under hela analysåret. Ersättningsgrader har inte beräknats för personer med företagareinkomster.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Med hjälp av Fasit-modellen kan ersättningsgradens förändring delas upp i en komponent som visar den förändring som beror på regeländringar i skatte- och transfereringssystemen, och en komponent som beror på andra faktorer (hushållens inkomstutveckling, demografiska förändringar etc.). Av tabell 4.4 framgår att regeringens reformer under mandatperioden bedöms bidra till att den genomsnittliga ersättningsgraden 2026 blir lägre för kvinnor och högre för män än vad den skulle ha blivit utan reformerna. Förstärkningarna av jobbskatteavdraget bidrar till att sänka ersättningsgraden för både kvinnor och män. Förändringar i arbetslöshetsförsäkringen verkar i motsatt riktning, och mer för män än för kvinnor. Detta beror till stor del på att fler män än kvinnor berörs av att taket i arbetslöshetsförsäkringen höjts under mandatperioden samt på att kvinnor och män arbetar i olika sektorer med olika kollektivavtal.

Stärkta ekonomiska drivkrafter för personer som arbetar

För personer som har ett arbete mäts ofta de ekonomiska drivkrafterna till ett ökat arbetsutbud med margineffekten. Margineffekten definieras som den del av en marginell inkomstökning som inte tillfaller hushållet på grund av ökade skatter och avgifter samt minskade transfereringar. Ju högre margineffekten är desto mindre blir individens nettobehållning av en extra arbetsinsats. Exempel på skatte-, avgifts- och transfereringssystem som kan ge upphov till margineffekter är inkomstskatter, bostadsbidrag, barnomsorgsavgift, ekonomiskt bistånd och återbetalning av studielån.

Den genomsnittliga margineffektens utveckling över tid bestäms inte bara av ändrade regler i skatte- och transfereringssystemen. Den påverkas även av den ekonomiska utvecklingen. Exempelvis leder stigande sysselsättning till att antalet personer med inkomstprövade bidrag minskar, vilket i sin tur sänker den genomsnittliga margineffekten. Om ökade inkomster leder till att fler betalar statlig inkomstskatt tenderar i stället den genomsnittliga margineffekten att öka.

År 2026 bedöms den margineffekt som kvinnor i genomsnitt möter uppgå till 29,2 procent och mäns till 32,5 procent, dvs. margineffekten väntas bli 3,3 procentenheter lägre för kvinnor än för män (se tabell 4.5). Att kvinnor i genomsnitt har en lägre margineffekt än män förklaras främst av att kvinnor i

⁴⁰ Att ersättningsgraden definieras utifrån hushållets disponibla inkomst bidrar också till att kvinnor i genomsnitt har högre ersättningsgrad än män. Sammanboende har i regel högre ersättningsgrad än ensamstående, då partners inkomster fungerar som ett ytterligare försäkringsskydd för sammanboende. Eftersom män i genomsnitt har högre inkomst än kvinnor innebär det att det extra försäkringsskydd som den sammanboende partnern bidrar med är starkare för kvinnor än för män.

genomsnitt har lägre löneinkomst än män, och att marginals-katten därmed i genomsnitt är lägre för kvinnor än för män.

Tabell 4.5 Genomsnittlig margina-leffekt

Margina-leffekter i procent och förändringar i procentenheter

	Kvinnor	Män
Genomsnittlig margina-leffekt 2022	31,4	34,7
Genomsnittlig margina-leffekt 2026	29,2	32,5
Total förändring 2022–2026	-2,2	-2,2
Förändring till följd av regeringens reformer	-0,9	-0,4

Anm.: Margina-leffekter har beräknats med Fasit-modellen för personer i åldrarna 20–64 år som har haft någon löneinkomst under analysåret. Margina-leffekter har inte beräknats för personer med företagarkin-komster eller för personer som inte befunnit sig i Sverige under hela analysåret. Beräkningen görs för varje individ genom att löneinkomsten ökas med 1 000 kronor per år. Därefter beräknas hur mycket hushållets disponibla inkomst förändras efter att skatter, avgifter och transfereringar justerats till följd av den ökade löneinkomsten.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Det förstärkta jobbskatteavdraget under mandatperioden och den slo-pade avtrappningen av jobbskatteavdraget 2025 bidrar till att sänka margina-leffekten. Den pausade uppräknin-gen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt 2024 verkar i motsatt riktnin-g. Sammantaget bedöms reformerna under mandatperioden bidra till att den genomsnittliga margina-leffekten 2026 blir lägre än vad den skulle ha blivit utan reformerna för både kvinnor och män. Effekten av reformerna är större för kvinnor än för män. Skillnaden i reformeffekt mellan kvinnor och män förklaras främst av att fler män än kvinnor berörs av den pausade uppräknin-gen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt.

Tabellbilaga

Tabell a.1 Reformers som beaktas vid beräkning av politikens effekter på disponibel inkomst och köpkraft

Transfereringar och direkta skatter	Indirekta skatter, avgifter och reduktionsplikt
Förstärkt jobbskatteavdrag	Sänkt skatt på bensin och diesel
Förstärkt jobbskatteavdrag för äldre	Sänkt reduktionsplikt
Förstärkning av det förhöjda grundavdraget (sänkt skatt för pensionärer)	Sänkt mervärdesskatt på livsmedel
Slopad avtrappning i jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre och i det förhöjda grundavdraget	Sänkt elskatt
Höjd åldersgräns för jobbskatteavdrag för äldre från 65 till 66 år	Höjd alkoholskatt
Skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring	Ändrad tobaksskatt
Pausad uppräknings av skattgränsen för statlig inkomstskatt	Ändrad malus för husbilar
Sänkt public service-avgift	Höjt tak i högkostnadsskyddet för läkemedel*
Ändrade beloppsregler för räntefördelning	Sänkt subvention för yngre och höjd för äldre för tandvård*
Skattereduktion för förnybar el slopas	Fribelopp i barnomsorgsavgiften inom ramen för maxtaxan*
Skattereduktion för nätanslutet solcellssystem sänks	
Förändringar i reseavdraget	
Slopat ränteavdrag för lån utan säkerhet	
Ett nytt regelverk inom arbetslöshetsförsäkringen	
Höjd lärlingsersättning	
Borttaget flyktingundantag i sjuk- och aktivitetsersättningen	
Höjd sjuk- och rehabiliteringspenning i särskilda fall samt höjt boendetillägg	
Höjd etableringsersättning och borttagande av boendetillägg	
Jobbpremie för personer med ekonomiskt bistånd	
Höjda hyresgränser i bostadsbidraget	

* Höjt tak i högkostnadsskyddet för läkemedel, sänkt subvention för yngre och höjd för äldre för tandvård och fribelopp i barnomsorgsavgiften inom ramen för maxtaxan ökar sammanlagt både kvinnors och mäns köpkraft och de offentliga nettoutgifterna för välfärdstjänster. Effekterna av de nämnda reformerna redovisas därför både i avsnittet om köpkraft och avsnittet om välfärdssatsningar.

Anm.: I tabellen redovisas de reformer under mandatperioden som beaktas i beräkningen av politikens effekter. Vissa skatter, som t.ex. jobbskatteavdraget för låg- och medelinkomsttagare och reduktionsplikten, har förändrats flera gånger under mandatperioden. I tabellen nämns dessa reformer endast en gång, och står för den sammanlagda effekten av reformerna.

Tabell a.2 Fördelning av välfärdssatsningar på olika verksamhetsområden

Verksamhetsområde	Procent
Fritid och kultur	3
Hälso- och sjukvård	44
Socialt skydd	21
Utbildning	25
Barnomsorg	8
Totalt	100

Anm.: De totala satsningarna på individuella välfärdstjänster under mandatperioden beräknas uppgå till 41 miljarder kronor. Reformerna som är av mer generell karaktär, såsom det generella statsbidraget till kommuner, fördelas i enlighet med det konsumtionsmönster som gäller för välfärdstjänsterna totalt.